Ніва

ШТОТЫДНЁВІК

ГОД I № 32 БЕЛАСТОК, 7 КАСТРЫЧНІКА Цана 60 гр.

Нечаканыя спатканні

Настаў пагодны, асенні вечар. Праз адчыненае акно майго пакоя ўлятае ціхі спеў стракоз. Над дахамі з'явіўся месяц. З вакон гарадскіх дамоў падае на вуліцу святло. Усё гэта трывае нядоўга. Людзі стомлены ідуць спаць — гаснуць агні. На вуліцах можна яшчэ пачуць крокі спозненых праходжых. Горад ахутваецца начной цішынёй.

А мяне сон не бярэ. Праўду кажучы — то стаміўся дзесяцідзённай дарогай, аднак вочы ніяк не заплюшчваюцца. Мой чырвоны блакнот ляжыць ля мяне на стале — цягне ён як магнэс. Дык столькі ў ім новага. З дарожных запісак шмат можна вычытаць аб людзях і іх справах, аб іх радасцях і клопатах. Стомленасць недзе зусім адляцела. Я вырашыў яшчэ раз перадумаць свае ўражанні з дарогі.

*

У старадаўнім замку, у якім перад вякамі жыў і працаваў вялікі польскі астраном Капернік, адкрыта выстаўка тутэйшых мастакоў. Аглядваю выстаўлены малюнкі. З усіх іх б'е любоў мастакоў да прыгожай ольштынскай зямлі. Можна гэта вычытаць у акварэлі Зосі Германовіч і Юльяна Дадлеза. Падабаюцца ўсім акваформы Варвары Нарэмбскай, партрэты Геранiма Скурпскага і Яна Ількевіча.

Выстаўка паказвае, што гэта галіна мастацтва ў Ольштыне дасягнула буйнага росквіту і з году ў год падымаецца яе ўзровень. На выстаўцы спатыкаю мастака Генрыха Ашчакевіча, аказваецца што ён з Гродна. Цяпер з'яўляецца дырэктарам «ПСП» (Прадпрыемства мастацкіх вырабаў) у Ольштыне.

Яшчэ падчас знаходжання ў Гродна захапіла яго прыгожасць нанёманскай зямлі і цудоўная архітэктура Гродна. Яго малюнкі «Рынак у Гродна» і «Праца сялян» у 1941 годзе на выстаўках у Гродна былі ўзнагароджаны. Цяпер Ашчакевіч пасля сканчэння Акадэміі Мастацтваў у Гданьску займаецца манументальным мастацтвам. Вялізны яго малюнак «Капернік раздзяляючы сялянам зямлю» упрыгожвае сцены Ваяводскай рады нарадовай у Ольштыне.

— Але, у вольных хвілінах, калі хачу адпачыць — кажа мне Ашчакевіч — успамінаю сваю старонку і малюю пейзажы з-над Нёмана. — Шчасце маё ў тым, — гаворыць далей і смяецца радасна Ашчакевіч, — што ольштынская зямля характам падобная да нашай беларускай. Адчуваю сябе тут, як дома.

*

У Ольштынскім ваяводстве пражывае каля 800 тысяч жыхароў. Між імі налічваецца больш 100 тысяч вармякаў і мазуроў, вельмі многа рэпатрыянтаў з Заходняй Беларусі і Літвы, украінскія перасяленцы з Жэшоўскага і Люблінскага ваяводстваў, а таксама шмат іншых людзей так званых — асаднікаў. Нямала выхадцаў з Беласточчыны.

Паехалі мы з кіраўніком Аддзела асадніцтва наведаць землякоў, каб на свае вочы пераканацца аб іх жыцці. Прыязджаем у ПГР Каскайм, які належыць да аб'еднання ПГР Гарбна ў Кентшынскім павеце. Спатыкаем там Тадэўша Мішчука, прымае якраз пшаніцу да «свайго» магазіна.

На пытанне, як яму ідзе праца і жыццё, Мішчук адказвае, што не мае на што наракаць. Добры заробак, добрая праца. А кватэра? Папрасіў нас Мішчук да сябе ў госці. Вельмі прыемна мне стала, як убачыў, як ён жыве. У двух пакоях блішчыць ад чысціні. Гэта заслуга яго жонкі. Яна тутэйшая, мазурка, так і няма чаму дзівавацца. Яны яшчэ нядаўна пажаніліся, але ў іх не толькі ў пакоях дастатак, яны ўжо нажылі карову і парасяты. Дзяржава дала для Мішчука дапамогу на пасяленне ў ліку 4 тысячы злоты. Пасля перапрацавання трох гадоў гэта дапамога не падлягае звяртанню.

Ці ўспамінае Мішчук сваю родную вёску Мінчэва ў Семятыцкім павеце? Так, успамінае, хаця цяжка было яму там жыць пры сям'і на двух гектарах зямлі. І хаця яшчэ дома вывучыўся за трактарыста, усё-ж такі тут яму лепш спадабалася, і пераменаў ні чуць не шкадуе.

— А як вы трапілі ў ПГР — спытаў я Мішчука.

— Зусім проста — адказаў ён — Будучы ў войску прыехаў сюды збіраць ураджай. Спадабалася гаспадарка, ды і туды прыехаў на новаселле.

Два гады таму пасяліўся ў Новай Ружане, (гэты-ж павет) Іван Лазоўскі, які тут прыбыў з Беластоцкага павета. Меў ён толькі адну карову.

Вось тут з рамонтам дома прышлося-б пачакаць з поўгода, ды ён забраўся сам за работу. Што мог тое зрабіў і першу зіму, хоць нялёгка было, — перажыў. У той час адрамантавана яму хлеў на 20 штук жывёлы, гумно, каладзеж і кватэру. За 10 тысяч злоты дапамогі заклаў жывёлагадоўлю. Сёння Лазоўскага лічаць лепшым і багацейшым гаспадаром. У яго хляве цяпер 4 каровы і 18 свіней. Лазоўскі задаволены пераменай. Аб такім жыцці ён і марыў.

Едзем у далейшую дарогу. Нашай мэтай — сельскагаспадарчы кааператыў Трыгорт, які знаходзіцца над вялікім возерам Мамры ў Венгажэўскім павеце. Мінуўшы бераг возера ўязджаем між белыя, мураваныя дамы вёскі.

Ля дарогі наш позірк прыцягвае вялікае поле кукурузы. Парасла такая высокая, што праязджаючы поблізу поля трактар зусім за ёю хаваўся. З левага боку шашы — вялікі двор. Там знаходзіцца база кааператыва.

Іван Раеўскі прывёз якраз поўны воз мяшкоў з зернем з-пад малатарні. Пшаніца як золата. Члены кааператыва сабралі яе па 30 цэнтнераў з гектара.

Увагу нашу звярнула многа моладзі, якая працавала на калектыўным двары.

— Як даўно вы ўжо працуеце? — звяртаюся да маладога кааператыўшчыка. Аказваецца, што Станіслаў Саўлевіч не належыць да кааператыва. Жыве ён тут па-суседску. Нядаўна ажаніўся з дачкой члена кааператыва, а цяпер хоць не лічыцца членам — дапамагае кааператыўшчыкам ва ўсіх работах, — сказаць можна, што ён прывыкае да калектыўнай працы.

Заводзім яшчэ гутарку з маладым трактарыстам Осіпам Вaўчаком. Працуе тут ў ПОМ-е ўжо 6 гадоў. Да роднай вёскі Лазова ў Сакольскім павеце і не думае вяртацца. Тут мне лепш — сказаў ён.

Іван Раеўскі скончыў здаваць пшаніцу. Малады але добра ведае калектыўную гаспадарку. Хутка запісваю лічбы кааператыва: 16 членаў, 20 гектараў пшаніцы, 20 гектараў жыта, 7 гектараў ячменю, 10 гектараў аўса, віка, пялюшка, лён, рапс, кукуруза, бульба, 9 коней, 15 кароў і 28 свіней. Будуецца 2 дамы — вось гэта гаспадарчая база кааператыва. У мінулым годзе на працадзень выпала 35 злоты, а ў гэтым будзе яшчэ больш. Хваліць Раеўскі жыццё ў кааператыве і не... толькі. Тут ён стаў завочна вучыцца ў агратэхнічным тэхнікуме.

— Скончу — кажа ён — ды зараз буду здаваць экзамен у Ольштыне, хачу вучыцца ў Вышэйшай сельскагаспадарчай школе. — А як з Гайнаўкай? — пытаю Раеўскага.

— Да Гайнаўкі паеду, ды толькі ў госці.

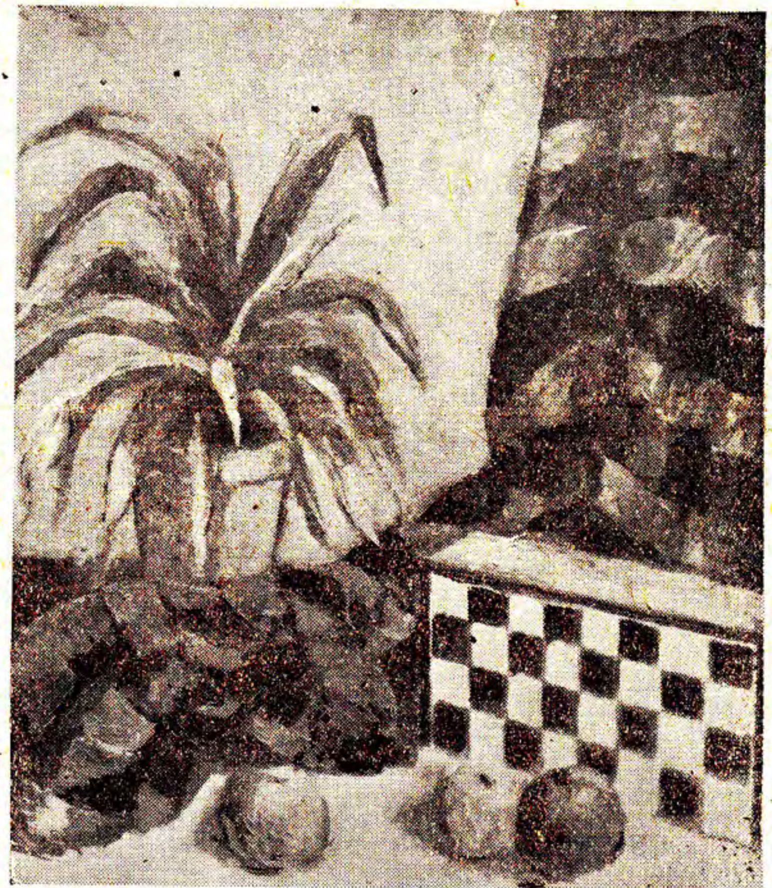
Ці ўсе так жывуць як тыя, якіх мы наведалі. Не. «Няма сям'і без вырадка» — кажа прымаўка.

Па дарозе заехалі мы ў ПГР Мікалайкі. Нядаўна прыбыла там 2 новых працаўнікоў з Беласточчыны: Еўгені Кутрашынскі і Іван Пыч Пасяліліся ў ПГР-ы Баранова. Атрымалі там няблагія кватэры і працу такую як усе ў ПГР.

(Працяг на стар. 4)

Г. Ашчакевіч — Ольштын

«Над ракой Крутыні» (туш).

«Мёртва натура» (масла).

«Партрэт жонкі» (масла)

Вітаем мы Вас, госці дарагія

У днях ад 29 верасня да 2 кастрычніка Беласточчыну наведалі дарагія госці з Беларусі. Перш за ўсё хачу Вас пазнаёміць з імі: Гаўрыла Мікалаевіч Верасаў — старшыня Беларускага Таварыства культурнай сувязі з заграніцай, мілы чалавек — сярэдняга ўзросту, Піліп Сямёнавіч Пестрак — пісьменнік і паэт — вясёлы, непасрэдны ў адносінах, поўны бадзёрасці, невычэрпальнага гумару, Іван Антонавіч Брыль — пісьменнік — такі свой, просты, вельмі высокага ўзросту. Ён добра валодае польскай мовай. Зрэшты не толькі ён. Гаўрыла Мікалаявіч і Піліп Сямёнавіч таксама.

У першым дню пабыўкі ў Беластоку госці наведалі рэдакцыю «Нівы» і пазнаёміліся з яе працаўнікамі. Яны выказалі жывое зацікаўленне ўсімі справамі беларускага насельніцтва ў Польшчы, а іменна: беларускай культурай, асветай, задачамі і дасягненнямі Беларускага Грамадска - культурнага таварыства, «Нівы», развіццём мастацкай самадзейнасці, суадносінамі паміж беларусамі і палякамі, цяжкасцямі і перашкодамі, якія неадлучны кожнай справе і кожнай працы.

У адкрытай, сяброўскай гутарцы за сугольным сталом падалі словы аб неабходнасці і вялікай карысці актыўнейшай і шырэйшай культурнай сувязі Беласточчыны з Беларуссю, з чым поўнасцю згадзіліся як гаспадары так і госці. Карыстаючы момантам, што Беларускі хор, які нядаўна арганізавана пры Беларускім грамадска - культурным таварыстве ў Беластоку, якраз адбываў рэпетыцыі госці пажадалі паслухаць яго.

Хор нягледзячы на кароткі час свайго існавання, патрапіў выказацца ўжо пэўнымі дасягненнямі.

Надта-ж бурна сустрэты быў Піліп Пестрак. Паглядаючы праз акуляры на прысутных, ён чытаў сваё новае гумарыстычнае апавяданне. Апавяданне, а таксама і вершы, якія Піліп Сямёнавіч чытаў харыстам, вельмі падабаліся.

Пісьменнік Янка Брыль па просьбе прысутных прачытаў урывак са свайго апавядання «Сонечны зайчык».

Падчас далейшай гутаркі харысты зьлажылі на рукі Гаўрылы Мікалаявіча Верасава пажаданні, каб у хуткім часе можна было ўбачыць і паслухаць у Беластоку аднаго з беларускіх народных хароў, ад якога была-б і тая яшчэ карысць, што шмат чаго наш хор навучыўся б. Потым разам спявалі песні і танцавалі пад адаптар. Здзіўляюча простай непасрэднай і свабоднай была атмасфера ў зале.

Я бачыла, як Янка Брыль у перарыве паміж танцамі сядзеў цесна акружаны маладымі, прыгожымі дзяўчатамі — харысткамі, па-сяброўску, жыва аб чымсьці гутарачы.

Не сумняваюся, што гэтая сустрэча беларускіх гасцей з новаарганізаваным Беларускім хорам у Польшчы будзе памятнай хвілінай у гісторыі хору. Больш бы такіх і падобных сустрэч!

* * *

На другі дзень увечары госці апынуліся ў Гарадку ў вялікай зале меснага кіно, па берагі запоўненай народам. Сцэна, дзе за ганаровым сталом яны занялі месца, упрыгожана дыванамі меснага ткання з беларускімі народнымі ўзорамі. Угары прывітальныя словы. Усё паказвала на тое, што гасцей гэтых тут чакалі і рады былі іх бачыць у сябе. У першую чаргу, як заўсёды слова аддалося гасцям, якія падзяліліся сваімі ўражаннямі і коратка падкрэслілі мэту свайго прыбыцця ў Беласточчыну і ў Гарадок. Потым узаемныя падарункі. Жыхары Гарадка вышываныя ручнікі, а госці Гарадоцкаму клубу вялікі радыёпрыёмнік «Беларусь». Момант абмену падарункамі быў моцна хвалюючым. У зале гучэлі бурныя апладысменты.

У мастацкай частцы сустрэчы выступілі школьныя дзеці са сваёй праграмай, — драматычны гурток з пастаноўкай п'есы «Алута» і жаночы хор з беларускімі песнямі, дэкламацыямі і ўласна складзенымі прыпеўкамі.

Госці высока ацанілі мастацкую самадзейнасць у Гарадку. Позна вярталіся і хоць моцна стомленыя, ды ўсё-ж такі задаволеныя.

А ў нядзелю рана а 8-й гадзіне госці выехалі на народны фэст у Белавежу, дзе сабралася звыш 10 тысяч людзей з усіх бакоў Беласточчыны. Госці мелі магчымасць пераканацца, што беларускае насельніцтва ў Польшчы развівае сваю нацыянальную культуру, хоць праца ў гэтым напрамку яшчэ недастаткова выдатная.

Выдатнейшыя калектывы мастацкай самадзейнасці атрымалі каштоўныя падарункі. Белавежскі самадзейны калектыў атрымаў акардэон, аркестр з Орлі — цымбалы — старынны беларускі нацыянальны інструмент, хор з Беларускага Ліцэя ў Бельску — прыгожыя беларускія кашулі і альбом з беларускім народным арнаментам.

Акрамя гэтых сустрэч, госці з Беларусі мелі іншыя як: сустрэча з тэкстыльшчыкамі Замброва, аб якой вельмі мілыя ўспаміны засталіся ў іх, сустрэча з партыйным кіраўніцтвам Ваяводскага Камітэта ПАРП і кіраўніцтвам Галоўнага Праўлення БГ-КТ, і нарэшце сустрэча з вучонымі Медыцынскай Акадэміі ў Беластоку.

(вл)

На здымку: злева: Піліп Пестрак, рэд. В. Лейчук, Янка Брыль, гал. рэд. «Нівы» Г. Валкавыцкі, сакратар ГП БГ-КТ, А. Казёл.

Свята Вялікай Дружбы

У мінулу нядзелю Белавежскі парк быў сведкаю магутнай дэманстрацыі дружбы народаў. З выпадку прыбыцця да нас гасцей з Беларусі — Старшыні Беларускага Таварыства культурнай сувязі з заграніцай праф. Г. Верасава і беларускага пісьменніка П. Пестрака, адбылася там вялікая сустрэча.

Ужо з самае раніцы ў алеях Белавежскага Нацыянальнага парку можна было сустрэць шматлікія натоўпы людзей. Бачым тут кааператыўшчыкаў з Дэнісак. Прыехалі на ўласнай машыне, як і іншыя сялянскія дэлегацыі. Міргаюць рознаколерныя касцюмы членаў гурткоў мастацкай самадзейнасці: беларускага хору з Гарадка, танцавальнага гуртка з Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы, мандалістаў з Орлі.

Урачыста распачынаецца сустрэча. З прамовай выступае Міхась Шпаковіч — Старшыня Прэзідыума ГРН у Белавежы. Горача вітае прыбылых гасцей і сардэчна паздраўляе братні беларускі народ. Пасля выступаюць з прамовамі праф. Верасаў і паэт Пестрак. На эстраду ўваходзіць група школьнай дзетвары з Белавежы. Букеты кветак ператвараюцца ў руках гасцей у адзін вялізны рознаколерны букет зеляніны.

...«пасля выступіў з прамовай Старшыня БТКЗзЗ тав. Верасаў».

Дзве маленькія дзяўчынкі завязваюць прафесару Верасаву піонерскі гальштук.

...«урачыста распачынаецца сустрэча».

Фота — І. Лясоцкі.

Тым часам на эстраду ўваходзіць хор з Беларускага ліцэя ў Бельску. Магутнае «Вітаем мы вас госці дарагія» галосным рэхам нясецца па парку. Эстрада аж уздрыгвае ад моцных прытупванняў. Гэта танцавальны гурток з Гайнаўкі выконвае «Кракавяка». Пара: Зося Мругальская і Казек Карфель папросту ўзлятаюць у паветра.

І зноўку апладысменты. Госці і гледачы ў стане поўнага захаплення. Беларускі хор з Гарадка цалкам заваяваў сэрцы публікі. Поўныя гумару частушкі зачаравалі і да слёз рассмяшылі тысячы людзей. На эстрадзе з'яўляюцца штораз новыя гурткі мастацкай самадзейнасці, а побач пачынаецца рэчавая латарэя. Не меншай папулярнасцю карыстаецца і стрэльбішча. У гэты дзень парк таксама карыстаўся вялікай увагаю. Шматлікія турысты і госці азнаёмліваліся з яго прыгожасцямі. На возеры некалькі юнакоў наладзіла сабе прагулку на байдарках, а ў дрымучым гушчары паблізу возера арганізатары мотагонкі наладзілі сапраўднае выпрабаванне вытрымкі.

Да самага вечара ўся Белавежа шумела радасным гоманам.

Тэкст і фота — І. Лясоцкі

На здымку: абдараныя букетамі кветак беларускія госці слухаюць канцэрт хораў мастацкай самадзейнасці.

Фота — І. Лясоцкі

Пажаданні ад паэта Піліпа Пестрака

З вялікай радасцю сустрэліся мы са складам рэдакцыі беларускага штотыднёвіка — «Ніва». У гэтым мы бачым, што ў Польскай Народнай Рэспубліцы беларуская нацыянальная меншасць мае ўсе ўмовы для культурна - нацыянальнага развіцця, для ўсякай працы па шляху будаўніцтва сацыялізма.

Мы жадаем «Ніве» плённага развіцця на славу беларусаў — работнікаў і сялян у Народнай Польшчы. Скажам харошым польскім: „Szczęść pracy"!

Піліп Пестрак

Беларускія спартсмены ў Беластоку

З кожным годам умацоўваюцца сувязі дружбы і братэрства паміж польскім і беларускім народамі. Штораз большага размаху набывае культурны абмен паміж двума народамі.

Нядаўна пабывала ў Гродна польская спартыўная каманда з Беластока і ў разыграным футбольным матчы перамагла беларускіх спартсменаў у ліку 3:1.

Ад 29 верасня па 1 кастрычніка пабывалі ў Беластоку спартсмены Гродзеншчыны. Разам з беларускімі спартсменамі прыбылі ў Беласток: Сакратар Гродзенскага комсамола тав. Верхас і намеснік Старшыні Абласнога Камітэта фізічнай культуры і спорту ў Гродна тав. Гаман.

Беларускія спартсмены азнаёміліся з горадам Беластокам. Асабліва цікавіліся спартыўнымі аб'ектамі. У клубе ТПП-Р сустрэліся з моладдзю Беластока, а ў мінулую нядзелю з Беластоцкімі спартсменамі разыгралі два матчы: футбольны і па валейболу. Усе спартыўныя сустрэчы закончыліся перамогай беларускіх спартсменаў. Футбольны матч у ліку 2:1, а па валейболу 3:2.

Жадаючы напісаць больш дакладныя даныя пра спартсменаў Гродзеншчыны і іх уражанні з пабыўкі ў Польшчы, звярнуліся мы з просьбай да трэнера Аляксея Шпакоўскага каб расказаў нам пра свае ўражанні з пабыўкі ў Беластоку.

— Як Вам падабаецца наш горад і што Вас найбольш у ім цікавіць?

— У Беластоку — гаворыць трэнер Шпакоўскі — я знаходжуся ўпершыню. Для мяне і маім таварышам у першую чаргу кідаецца ў вочы размах будаўніцтва і маладосць Вашага прыгожага горада. Нам найбольш спадабаўся Ваш парк і спартыўная зала «Спарты». Ну, а мне асабіста спадабалася таксама шмат прыгожых беластачанак — усміхаючыся закончыў тав. Шпакоўскі.

— А мо' яшчэ, калі ласка, некалькі слоў аб спартыўным жыцці моладзі Гродзеншчыны?

— Пра гэта можна было-б гаварыць вельмі доўга і многа, але я раскажу так, паспартыўнаму, коратка — кажа тав. Шпакоўскі.

У нас спорт развіваецца не толькі ў горадзе але і ў вёсцы. Толькі ў адным Гродна налічваецца 25 футбольных каманд і дзесяткі іншых. Нядаўна адбываліся раённыя абласныя і рэспубліканскія спартакіяды, і як напэўна ўсім вядома, закончылася нядаўна спартакіяда народаў СССР. Наша дзяржава ўдзяляе шмат увагі развіццю ўсіх галін спорту, а вынікі гэтага хіба кожны ведае.

Маім, хіба самым вялікім жаданнем — кажа ў заканчэнні нашага інтэрв'ю тав. Шпакоўскі — з'яўляецца тое, каб нашыя спартсмены да Вас, а Вашыя да нас прыязджалі як найчасцей.

Тэкст і Фота —
А. Омільяновіч.

На здымку: фрагмент футбольнага матча паміж спартыўнымі камандамі Гродна і Беластока.

На здымку: беларуская футбольная каманда. Чацвёрты злева трэнер каманды тав. Аляксей Шпакоўскі.

Пажаданні ад спартсменаў з Гродна чытачам „Нівы"

Зборная футбольная каманда Гродзенскай вобласці, якая прыехала ў г. Беласток на спартыўныя гульні з зборнай камандай Беластоцкага ваяводства, перадае палымянае прывітанне ад моладзі Гродзенскай вобласці чытачам часопіса «Ніва».

Па даручэнню каманды

трэнер Шпакоўскі

На здымку: у гары трактарыст Ліпеньскай МТС Грышановіч Рыгор церабіць лён у калгасе імя Валадарскага, Асіповіцкага раёна, Магілёўскай вобласці.

Звенявая маладзёжнага звяна, Марыя Матус з калгаса «Маяк сацыялізма» Рудзенскага раёна, Мінскай вобласці за цераблeннем ільну.

Лічбы і факты

У параўнанні з 1954 годам пасевы ільну ў Беларускай ССР павялічыліся сёлета на 88,5 працэнта.

Калгасы рэспублікі здалі дзяржаве на 1 ліпеня 1956 года 73,4 тысячы тон ільновалакна, або на 53,5 тысячы тон больш, чым на гэтую-ж дату мінулага года.

У 53 калгасах рэспублікі даход ад ільну ў мінулым годзе склаў на 21 мільёны рублёў і больш. Кожны гектар пасеваў гэтай культуры даў у 93 калгасах па 15 тысяч рублёў.

Мсціслаўскі раён Магілёўскай вобласці яшчэ зусім нядаўна быў адным з адстаючых. У мінулым годзе калгасы раёна сеялі 5.500 гектараў ільну і атрымалі за яго 47 мільёнаў рублёў. 10 мільёнаў 800 тысяч рублёў з гэтых сродкаў пайшлі ў непадзельныя фонды. На кожны працадзень у сярэднім па раёну выдадзена па 2 кілограмы збожа, 1,3 кілограма бульбы, 5 рублёў 27 капеек грашыма.

37 ільнозаводаў працуе ў Беларусі. У бліжэйшыя гады намячаецца будаўніцтва новых заводаў — Кобрынскага, Рэчыцкага, Слонімскага, Асіповіцкага, Радашковіцкага, Кохаіоўскага.

Значная колькасць трасты апрацоўваецца машынамі «ТЛ-40» і ўручную. Машыніст Гарадзейскай МТС Ілья Мёдаў пры заданні ў 30 тон выпрацаваў 138 тон валакна, Уладзімір Абрамовіч 133 тоны. Усе 11 машыністаў гэтай станцыі перавыканалі заданні больш чым у два разы.

Калгас імя Калініна Нясвіжскага раёна атрымаў летась ад ільнаводства каля 8 мільёнаў рублёў. Частку з гэтых сродкаў калгас асігнаваў на будаўніцтва ў 1956 годзе 72 дамоў калгаснікаў і калгаснага ільнозавода.

Два гады запар, за высокія паказчыкі ў ільнаводстве рэспубліка зацвярджаецца ўдзельнікам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў Маскве. Ільнаводам Беларусі ўручан пераходны Чырвоны сцяг Совета Міністраў СССР.

У гэтым годзе плошча пасеваў ільну ў рэспубліцы складае 330 тыс. гектараў і амаль на ўсёй гэтай плошчы лён вырашчан выдатны. Калгаснікі настойліва змагаюцца за тое, каб атрымаць з кожнага гектара як мага больш семя і валакна.

Талачынскі раён Віцебскай вобласці — адзін з вядучых ільнаводчых раёнаў рэспублікі. На плошчы 3.514 гектараў у мінулым годзе тут атрымана па 4,7 цэнтнера семя і 5 цэнтнераў валакна з кожнага гектара. Гэта дазволіла ў чатыры разы перавыканаць заданне па здачы семя дзяржаве і больш чым у тры разы па здачы валакна. За здадзены лён калгасам налічана толькі грашыма 53 мільёны 500 тысяч рублёў. Калі ў 1953 годзе ў раёне было толькі 3, а ў 1954 годзе 15 калгасаў - мільянераў, то ў 1955 годзе мільённыя даходы ад ільну маюць ужо 26 арцелей. Першынство ў спаборніцтве заваяваў калгас «XVIII партз'езд», які атрымаў з кожнага з 80 гектараў па 7 цэнтнераў семя і 6,2 цэнтнера валакна. Гектар пасеваў гэтай культуры даў гаспадарцы ў сярэднім па 29,5 тысяч рублёў.

Яшчэ больш высокіх даходаў дабіліся многія іншыя калгасы рэспублікі. У сельгасарцелі імя Варашылава, Любчанскага раёна кожны гектар ільну даў 42,5 тысячы рублёў, у калгасе «Сталінскі шлях» Карэліцкага раёна — 39,8 тысячы, у калгасе «Перамога» Тураўскага раёна — 35 тысяч рублёў

Ільнаводства кожны год прыносіць калгасам Беларусі высокія грашовыя даходы. За ўраджай 1955 года яны атрымалі звыш 1 мільярда 800 мільёнаў рублёў, каля 180 тысяч тон пшаніцы, вялікую колькасць цукру і алею.

Сёлета ільнаводы Беларусі разлічваюць атрымаць за здадзеную ільнопрадукцыю толькі грашыма 3 мільярды рублёў. Вялікую ролю ў барацьбе за павелічэнне даходаў павінна адыграць апрацоўка ільну пры дапамозе агрэгатаў «ТЛ-40» непасрэдна ў калгасах.

XX з'езд Комуністычнай партыі Совецкага Саюза к канцу VI пяцігодкі намеціў павялічыць вытворчасць ільну ў параўнанні з 1955 годам у цэлым па краіне на 135 працэнтаў. Вытворчасць ільну ў Беларусі павінна ўзрасці ў 1,4 раза. Гэта значыць, што рэспубліка будзе даваць у год прыкладна 100 тысяч тон валакна. Беларускія ільнаводы рашылі выканаць гэтую задачу ўжо сёлета.

„Дзякуй — кажуць нам калгаснікі"

На палях калгаса імя Жукава, Клецкага раёна вырас цудоўны ўраджай. Сэрца радуецца, калі бачыш жаўцеючае мора чыстага ільну, зялёныя квадраты бульбы.

Старанна папрацавалі калгаснікі і механізатары над вырошчваннем ільну. З усёй плошчы ў 200 гектараў будзе атрымана ў сярэднім з кожнага па 6 цэнтнераў семя і 7 цэнтнераў валакна. Агульны даход калгаса ад ільну павінен скласці не менш 4 мільёнаў рублёў.

Наша МТС мае добрыя поспехі ў комплекснай механізацыі вырошчвання гэтай культуры. Летась, напрыклад, уся плошча ўзарана машынамі МТС. Сяўба ільну была механізавана на 77 працэнтаў, церабленне — на 74, абмалот — на 18. Машынамі апрацавана 65 працэнтаў усёй трасты. За гэтыя паказчыкі Клецкая МТС і група ільноцерабільшчыкаў зацверджаны ўдзельнікамі Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў Маскве.

Ільноцерабільшчыкам я працую пяты год і кожны сезон перавыконваю заданні. У мінулым годзе выцерабіў 96 гектараў і за 12 дзён зарабіў 1 400 рублёў грашыма, 15 пудоў збожжа, атрымаў 1 700 рублёў прэміі. Галоўны выставачны камітэт Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі, акрамя таго, прэміраваў мяне веласіпедам і ўзнагародзіў малым сярэбраным медалем.

Ільноцерабілка «ЛТ-7» — выдатная машына. Яна замяняе ручную працу 150 жанчын. Вось чаму ва ўсіх калгасах, якія абслугоўваюцца станцыяй, так зацікаўлены ў механізаванай уборцы ільну і так удзячны за нашу працу.

У калгаснай вёсцы цяпер шырыцца спаборніцтва за правядзенне ўборкі ў найкарацейшыя тэрміны і без страт. 18 ільноцерабілак Клецкай МТС выйшла на палі. Гэтымі машынамі будзе ўбрана 900 гектараў ільну. Уступаючы ў спаборніцтва, я даў слова выцерабіць 100 гектараў, гэта значыць выканаць два сезонныя заданні. Ужо з першых дзён мне ўдалося ўзяць высокія тэмпы і за тыдзень выканаць сезоннае заданне. Я ўбраў лён больш чым з 60 гектараў.

Шматгадовая практыка паказвае, што самым лепшым часам для ўборкі ільну з'яўляецца фаза ранняй жоўтай спеласці. Калі спозніцца хоць бы на два—тры дні, немінучыя страты семя ды і якасць трасты пагаршаецца.

Працую разам з трактарыстам Іванам Гурыным. Выходзім у поле рана. Перад пускам машыны на ўчастак, калгасніцы ўручную выцярэбліваюць лён на паваротнай паласе. Пачынаем работу, як толькі спадае раса. Агрэгат водзім укругавую і тым самым скарачаем страты часу пры паваротах.

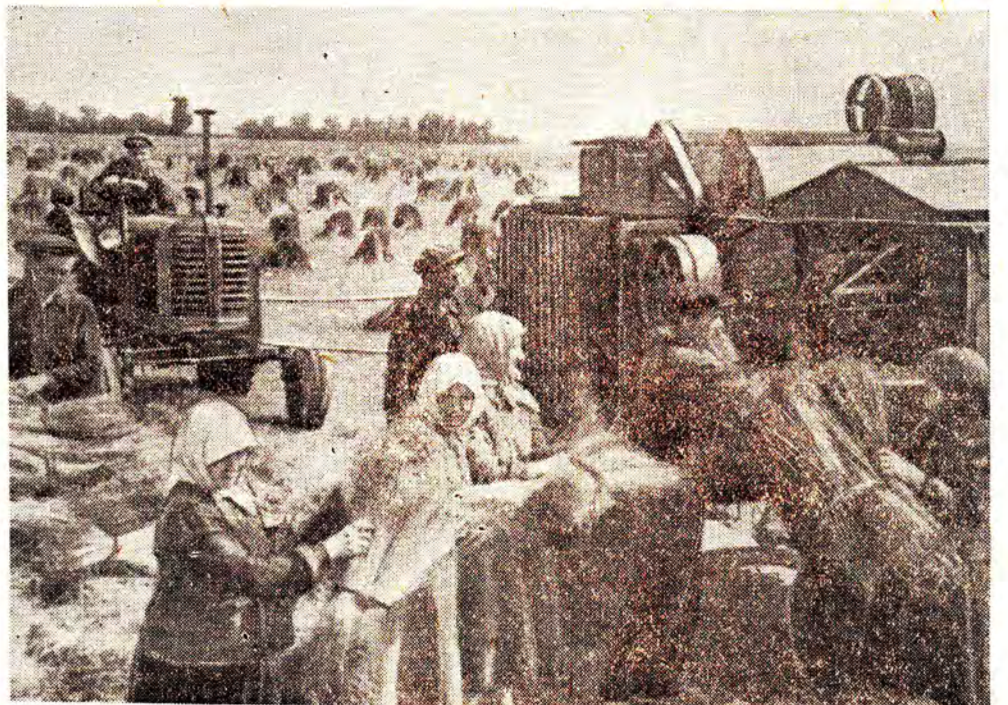
Многае залежыць ад машыніста церабілкі. Сёлета лён густы, высокі, і мне трэба старанна сачыць, каб вырваныя з зямлі расліны траплялі з вертыкальнага папярэчнага транспарцёра на расцілачны шчыт роўнамерна, каб лён клаўся на зямлю роўным пластом і не пераблытваўся. Для гэтага на хаду хутка выроўніваю сцяблы на шчыце.

За некалькі год работы я дасканала вывучыў ільноцерабілку. Тэхнічныя агляды праводжу своечасова. На адной і той-жа машыне працую пяты год, але яна як новая і яшчэ паслужыць многа год.

ЯЎГЕН МІХАЛЕВІЧ
ільноцерабільшчык Клецкай МТС

Апрацоўка ільну на Аршанскім ільнокамбінаце

У калгасе «Чырвоная зорка» Старобінскага раёна сёлета было пасеяна 130 гектараў ільну. Закончыўшы церабленне, зараз усе звенні вядуць абмалот.

На здымку: машыніст ільномалатарні «МЛ-2,5» Ю. Новік і трактарыст І. Тычына малоцяць лён у першай брыгадзе.

УВАГА, ЗЛАДЗЕІ!

Крыміналістыка адрознівае зладзеяў розных гатункаў. Гэты, што ламае касы, нібы найбольш вопытны і хітры злодзей, называецца ўзломшчыкам. Гэты, што разявакам выцягвае з кішэняў партфелі з грашыма — называецца кішэннікам. Гэтыя, што крадуць бялізну з гары агульна называюцца лайтамі.

У крыміналістыцы аднак не знойдзем назвы на зладзеяў дзяржаўнай маёмасці.

Гэта з'яўляецца новы тып зладзеяў. З'явіўся галоўным чынам, пасля вайны, сумесна з утварэннем нашай соцыялістычнай гаспадаркі ў асаблівасці гандлю. Зладзеяў, якія нажываюцца за кошт дзяржаўнага і кааператыўнага гандлю права назвала манкоўшчыкамі. Аднак гэта занадта далікатная назва для іх. Бо гэтыя-ж зладзеі штогод, а крадаюць нашу дзяржаву на сотні мільёнаў злоты. Думаю, што гэтая катэгорыя зладзеяў з'яўляецца найгоршай у нашым ладзе.

З іншымі зладзюжкамі нашыя следчыя ўлады і суды даволі паспяхова змагаюцца, а манкоўшчыкі — гэта па сённяшні дзень нявырашана праблема. Каб пераканацца ці з'яўляецца так на самаи справе, прыгледзімся да гэтай праблемы з боку лічб на прыкладзе ВЗГС у Беластоку.

Манко ПЗГС-аў і ГС-аў Беласточчыны ў 1954 годзе складае лік 11.756.003 зл. З гэтага дзяржаве вернута ўсяго 2.157.665 зл. У 1955 годзе ў гэтых гандлёвых установах манко складае лік 8.116.002 зл. з чаго дзяржаве вернута ўсяго 2.796.008 зл. За першае поўгоддзе 1956 года манко ПЗГС-аў і ГС-аў складае лік 3.108.003 зл. з чаго дзяржаве вернута ўсяго 1.749.002 зл. Разлік тут нескладаны. Зладзеі дзяржаўнай маёмасці на працягу няцэлых 3 гадоў накралі амаль 23 мільёнаў злоты. Не звернута яшчэ 16 мільёнаў злоты.

Адзін жыллёвы 20-ці сямейны будынак, якіх шмат будуе дзяржава, каштуе 1.500.000 зл., інакш кажучы, за накрадзену ў ГС-ах суму можна было-б пабудаваць звыш 10 такіх жыллёвых будынкаў — цэлы пасёлак. А колькі можна было-б пабудаваць новых хат у вёсках, новых святліц, кінотэатраў, медпунктаў? У чым прычына такіх высокіх манкоў?

Разгледзім гэта на прыкладзе ГС — Міхалова ў Беластоцкім павеце.

У ГС-е штодзённа адбываецца нармальная, напружана праца. Дзядзінец запоўнены фурманкамі, на якіх сяляне прывозяць здаваць збожжа дзяржаве, купляюць штучныя ўгнаенні і інш. Асенні перыяд гэта «гарачы» перыяд у працы ГС-аў.

У пакоі старшыні Праўлення ГС-а тав. Уладзіміра Лінкевіча рух як у праслаўтым млыне. Шмат мне давялося чакаць на размову пакуль мінула маса кліентаў з подпісамі, даручэннямі і запытаннямі.

Знаёмлюся тут з двума намеснікамі старшыні ГС-а: гр. Міхасём Шымкоўскім па справах гандлю і Янкам Азябло па справах закупак. Таму, што гэтыя людзі будуць часта ўспамінацца ў нашым артыкуле варта запамятаць іх прозвішчы і пасады.

Размаўляю з Старшынёю па агульных справах ГС-а, пра людзей, пра зладзействы ў крамах.

— Старшыня — звяртаюся — даводзілася мне чуць не вельмі добрую думку, што ў вашым ГС-е ўгняздзілася шайка зладзеяў і п'янюг, якія крадуць дзяржаўную маёмасць. Наколькі гэта праўдзівае?

Таварыш Лінкевіч пакуль адказаў, доўга глядзеў у залітае дажджом акно, моўчкіківаў галавою і ціха прамовіў:
— Так, шмат у гэтым праўды.

Паглядзім на гэту голую праўду з боку лічб, якія нібы ніколі не махлююць — вось яны.

Манко ГС-а на працягу амаль трох год і іх выплаты ў фонд дзяржавы. У 1954 г. — 46.718 зл. з чаго звернута дзяржаве — 27.895 зл. У 1955 г. — 135.824 зл., з чаго звернута дзяржаве — 39.940 зл. І-шае поўгоддзе 1956 г. — 70.469 зл. з чаго звернута дзяржаве — 25.981 зл.

Па сённяшні дзень манко ГС-а складае 300 тысяч злоты. Як бачыце лічба нямалая, але за гэтай-жа лічбай знаходзяцца людзі, прозвішчы зладзеяў, якія накралі на гэтакую суму грошай, пазнаёмімся з імі бліжэй, яны-ж жывуць сярод нас.

Таварыш Ваўрынчк разгортвае перада мною чорную, даволі тоўстую інвентарызацыйную кнігу (якую смела можна назваць «чорнай кнігай» ГС-а). У гэтай кнізе роўным почыркам упісаны ўсе тыя, якія акрадалі цябе дарагі чытач, мяне і нас усіх — дзяржаву. Язэп Павіліч, — прадаўшчык з вёскі Навасады — манко або назавем гэта папросту крадзеж 25 тысяч злоты. Выяўлена гэта ў чэрвені г. г. Справа яшчэ аж дагэтуль не перайшла праз бюракратыю ПЗГС-а і нават не трапіла ў пракуратуру. Ну, а хітры зладзюжка задаволена ўсміхаецца і прымаўляе сабе — каб толькі так далей.

Тадэуш Маленда былы рэферэнт закупак паўторнай сыравіны ў Міхалове накраў у бягучым годзе на 31 тысячу злоты. Справа гэтага злодзея згодна з амністыяй была спынена аднак накрадзена сума грошай падлягае сысканню грамадзянскім правам. На жаль ПЗГС нічога ў гэтым напрамку не робіць. Да гэтага злодзея варта прыгледзецца бліжэй. Накрасці-ж аж 31 тысячу злоты не кожны патрапіць.

А як гэта рабіў Маленда? Папросту, да сваіх давераных людзей звяртаўся з запытаннем — хочаш зарабіць і выпіць? Хто-ж гэта не хоча. І Маленда выпісваў у касу квіт, што быццам у гэтага ці іншага грамадзяніна закупіў столькі а столькі шмат. Такі грамадзянін ішоў у касу, браў грошы і або дзяліўся імі з Малендай або разам прапівалі (прозвішча, для каго Маленда выпісаў такі квіт вядомае аўтару). Мала што злодзей пазбег пакарання, але разбэшчаны безадказнасцю адважыўся разам са сваім кампан'ёнам неякім Ларэнцам, напасці на старшыню Лінкевіча і моцна пабіць, імкнучыся такім чынам прымусіць яго каб паўторна прыняў на працу. Справа пабою была нібы накіравана ў суд, ці і гэта міне злодзею беспакарна?

А вось наступны з плеяды зладзеяў дзяржаўнай маёмасці — Віктар Літвін. Упачатку бягучага года будучы загадчыкам магазіна ў Міхалове, акраў дзяржаву на суму 38 тысяч 933 зл. Падобна вельмі спалохаўся па гэтай прычыне бо справа з'явілялася яснай і да гэтага была накіравана ў суд. Але што-ж, часам і злодзею шчасціцца, амністыя вызваліла яго ад судовай адказнасці, не вызваліла аднак ад сыскання накрадзеных грошай. ПЗГС і па гэтай справе нічога не робіць каб гэтаку суму грошай сыскаць. Ну, а клапатлівы Літвін каб, як кажуць «грошы не цвілі», насміхаючыся сабе з безадказнасці будуе прыгожую новую хату і хваліць Народную Уладу, а асабліва ГС — Міхалова.

Зноў адгартаем адну старонку чорнай кнігі. Побач лічбы манко — 21 тыс. зл. красуецца прозвішча вядомага ў ваколіцы п'янюгі, былога прадаўшчыка ў Сушчы Язэпа Тарасевіча. І тут гісторыя каротка. Тарасевіч захварэў, каму-ж гэта не здараецца. Па пісьмоваму даверу перадае краму ГС-а для свайго сына, а сынок «утаргаваў» у гэтай краме для сябе і татачкі нязгоршу суму — 21 тыс. зл.

А бадай два гады таму Канстанцін Хлябіч з ГС — Міхалова, робячы ў Тарасевіча падлік («рэманент»), выкрыў манко на суму 8 тыс. зл. Тады Тарасевіч не прыкідваўся здзіўленым, кажучы, што з'яўляецца гэта цалкам мажлівым, бо ён аднойчы быў аж так п'яны, што нанач не замкнуў крамы і мог нехта сабе накрасць. Хлябіч дакладаў аб гэтым Праўленню ГС-а — аднак ніхто гэтым не зацікавіўся. П'янюга крадзе яшчэ 21 тыс. зл. Ці быў за гэта пакараны? А дзе там! Суд прызнаў Тарасевіча невінаватым абгрунтоўваючыся на тым, што давернае пасведчанне для сына мог падпісаць у стане поўнай адсутнасці памяці. Ці гэта варта яшчэ каментаваць?

На наступных старонках кнігі прозвішчы меншых «верхаводак», манко якіх складаюць не болей 1.000 — 2.000 зл. Пры гэтым, што мяне вельмі здзівіла, такія манко «ад рукі» зараз уладжваюцца. У вочы кідаюцца яшчэ прозвішчы такіх манкоўшчыкаў — зладзеяў, як Верамей («Ваўжынец») Паўлячыц, які працуе ў магазіне ГС-а ў Міхалове. У 1955 г. зрабіў манко на 30 тысяч зл. і да гэтага часу гуляе беспакарна. Адам Урбанскі, рэферэнт закупак мяса ў Міхалове — манко з 1953 г. на суму 22.977 зл. — справа таксама не закончана і разгульвае беспакарана. Зіна Хвойка з Цісаўкі — манко з 1953 г. на суму 14 тысяч зл., Барыс Палоцкі з вёскі Азяблы — 14 тысяч злоты.

Такія прыклады можна даваць у бясконцасць. З агідай закрываю гэту «чорну кнігу» брудаў ГС-а.

— Хто за гэта ўсё сядзіць — пытаю ў Старшыні і Ваўрыняка. Хто за гэта адказвае?

Адказ кароткі.

— Ніхто не сядзіць і ніхто не адказвае, а на 300.000 зробленых манко. звернута дагэтуль толькі 90.000 зл.

Справа можа выдасца і смешнай, але калі хто зробіць манко на тысячу злоты, то такога неадкладна прыцягваецца да адказнасці, а манко — крадзеж 30—40 тысяч зл. мінае беспакарана.

Якое меркаванне грамадскай думкі наконт гэтай справы? Што гавораць добрасумленныя прадаўшчыкі і працаўнікі ГС-а? Ну, што-ж могуць казаць... Калі ўжо красць, то красць, не тысячу і не дзве, а 30—40 тысяч, будзе тады і для сябе, і для адвакатаў, і для суда. Ці маюць рацыю? Ці гэта праўда? Не ведаю! Неабходным з'яўляецца тое, каб сэнс гэтых слоў і іх праўдзівасць даследвалі адпаведныя ўлады. Бясспрэчна, робяцца манко, акрадаецца дзяржаву ў ГС — Міхалова (зрэшты не толькі ў Міхалове).

Пытаю тав. Лінкевіча і Ваўрыняка, ў чым на іх думку, заключаецца прычына гэтага, што людзі крадуць? Чаму ў іх так вялікія манко? А вось у чым, паводле іх, прычына манко. У першу чаргу дрэнная, незадавальняючая праца пракуратуры і судавых улад у Беластоку, якія занадта не спяшацца з разгледжваннем накіроўваных да іх спраў, даследваюць іх на працягу цэлых месяцаў і ў большасці заканчваюцца спыненнем данай справы.

Не прыцягванне манкоўшчыкаў да судовай адказнасці стварае спрыяльныя ўмовы для далейшых зладзействаў. Недахоп адпаведнай кантролі над магазінамі і крамамі з боку ПЗГС-а і ГС-а, адсутнасць абучэння прадаўшчыкоў і працаўнікоў магазіна, слабая працоўная дысцыпліна, марудлае і працяглае ўладжванне спраў звязаных з злоўжываннямі з боку юрысконсульта ПЗГС-а тав. Васілеўскага і г. д.

Гэта ўсё паводле тав. Лінкевіча і Ваўрыняка і з'яўляецца галоўнай прычынай шматлікіх манко.

Ці можна гэтыя меркаванні браць пад увагу? Мне здаецца што не! З імі можна згадзіцца але ў аспекце іншых больш па-мойму, сурёзных прычын аб якіх напішу ў наступным нумары.

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ

Нечаканыя спатканні

(Працяг са стар. 1).

Пыч ужо паспеў разбіць снопавязалку і хоча чым хутчэй уцякаць — як кажа — дамоў, а Кутрашынскаму не падабаецца памяшканне. Таксама хоча выязджаць. Ужо нават паспеў растраціць 4 тысячы зл. з дапамогі якую атрымаў на пакупку каровы.

Аказваецца, што яны ўжо ўсю Польшчу так праехалі. Тут атрымалі грашовую дапамогу, там дзе былі таксама атрымалі. На што-ж ім працаваць?..

*

Еду да Гданьска. Чыгунка бяжыць ля самага берага мора. Хуткасць поезда на гэтай лініі — не больш 20 кілометраў у гадзіну. Тарфяная зямля трасецца пад поездам. Па дарозе рыбацкія пасёлкі: Талькміцко, Сухач, Кадыны. Па ўсім заліве відны ветразі. Тут рыбакі ловяць самую цэнную ў гандлю рыбу: сандач, вангер; пападае і ласось.

*

На станцыі ў доўгай шарэнзе стаяць новыя, чырвоныя, таварныя вагоны. Чытаем на іх напісы па-руску. Гэта польскі экспарт у СССР.

*

Гданьск. Як толькі выйшаў я на гданьскія вуліцы, — першую ўвагу звярнуў на кіёскі. У кіёсках пры Джэўным Таргу, — прадаўшчыца атрымала 5 нумараў «Нівы». Прадала ўжо тры.

— Першы раз дасталі «Ніву» на продаж? — пытаю яе.

— Не, ўжо другі — адказала мне Аказваецца, што і апошнім разам прадала тры з атрыманых 5 нумараў. Прадаўшчыца растлумачыла, што яна сама прапагуе «Ніву». Яна ведае хто з яе кліентаў прыбыў у Гданьск з Заходняй Беларусі. Яны чытаюць «Ніву» ахвотна.

У Гданьску прыйшлося мне пазнаёміцца са шматлікімі людзьмі. Сардэчную размову правёў з адвакатам Анатолям Валіцкім. Да вайны жыў ён у Браслаўскім павеце. Вучыўся тады на Віленскім універсітэце. Быў моцна звязаны з беларускімі студэнтамі, дапамагаў рэдагаваць беларускую газету «Наша Воля», якая выдавалася ў Вільні.

Галоўны рэдактар гэтай газеты, якой рэдакцыя знаходзілася ў студэнцкім пакоіку, цяпер таксама ў Польшчы, у Зялёнай Гуры.

— Аб беларускай мове мы не забылі — кажа адв. Валіцкі.

Аб «Ніве» гр. Валіцкі даведаўся ад сваёй прадаўшчыцы ў кіёску.

Цяпер яе выпісвае.

У Гданьску пражывае шмат людзей, якія займаюцца і цікавяцца беларускай культурай. Празаік Ружа Астроўская піша апавяданні аб жыцці беларускіх сялян з Навагрудчыны. Чэслаў Чэрняўскі напісаў аповесць аб праблемах Заходняй Беларусі. Творы паэта Збігнева Шыманскага, які нарадзіўся ў Заходняй Беларусі перапоўнены любоўю да простага, беларускага народа таксама, як і літаратаў Ю Юцэвіча і А. Юрэні.

Усе яны горача вітаюць наш штотыднёвік. Усе яны ахвотна хочуць з намі супрацоўнічаць.

І «Ніва» з радасцю прывітае на сваіх старонках усіх прыхільных беларускай мове і культуры людзей.

К. БАЛІНСКІ.

Недапушчальная нядбайнасць

Здаецца няма людзей, якія-б усё ведалі. Розніца толькі такая, што адзін ведае больш, а другі менш. Гэта агульнавядома, ды ўсё-ж такі калі знойдзешся ў такім становішчы, што запытае цябе хтось аб чымсці і не можаш яму даць задавальняючага адказу, паскудна сябе адчуваеш тады.

Затрымаў мяне нядаўна малады чалавек.

— Чаму беларускіх настаўнікаў пасылаюць на працу ў польскія школы — пытае.

Я папала ў тупік — не магла яму адказаць.

Мой субяседнік — Аляксандар Храноўскі ў 1952 г. паступіў у Беларускі педагагічны ліцэй. Адразу ўжо склаліся ў яго такія планы, што скончыўшы педагагічны ліцэй, будзе вучыць у беларускай школе. У 1956 годзе Алесь скончыў Беларускі педагагічны ліцэй і атрымаў т. зв. «наказ працы» у... польскую школу.

— Гэта не выключны выпадак — гаворыць Алесь Храноўскі — колькі, як я ведаю, ёсць такіх. Усе мы хочам вучыць у беларускіх школах.

Выпадак з Алесям Храноўскім закрануў мяне за жывое і заставіў глыбей абмеркаваць гэтую з'яву.

Сетка беларускіх школ найгусцейшая ў паветах Гайнаўскім і Бельскім. Але шмат беларусаў жыве і ў іншых паветах Беластоцкага ваяводства. У Сакольскім, Беластоцкім, Дамброўскім, Семятыцкім. Чаму-ж там беларуская асвета развіваецца не ў задавальняючым тэмпе? Галоўнай прычынай дагэтуль была адгаворка: няма кваліфікаваных кадраў па беларускай мове. Ці гэтае сцвярджэнне актуальна і ў далейшым? Дык чаму-ж тады кваліфікаваных беларускіх настаўнікаў пасылаюць у польскія школы?

З такімі думкамі і невырашанымі пытаннямі накіравалася я ў Павятовы аддзел асветы ў Бельску.

— Хто дае наказы працы выпускнікам педагагічнага ліцэя — пытаю ў іх.

— Мы, разам з дырэкцыяй ліцэя.

— Чаму-ж так робіце, што беларускіх настаўнікаў пасылаеце ў польскую школу, каб яны вучылі там па-польску матэматыкі, ці фізікі, а то і польскай мовы?

— Бо ў беларускіх школах не маем ужо месца.

Я была моцна здзіўлена такім адказам. У Бельскім павеце беларускім настаўнікам няма месца, а ў Беластоцкім, Сакольскім і іншых не паўстаюць беларускія школы, перад усім таму, што няма беларускіх настаўнікаў.

Мне ўспомніўся павятовы арганізацыйны з'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Саколцы і пастанова, якая аднагалосна была прынята з'ездам. У ёй м. інш. было сказана — пашырыць сетку беларускіх школ у павеце.

Гэты пункт пастановы не рэалізуецца. Ды, якжа рэалізаваць, калі выпускнікі Беларускага педагагічнага ліцэя атрымліваюць працу ў польскіх школах Бельскага павета, быццамбы не хапала настаўнікаў з польскіх ліцэяў.

У аддзеле асветы ў Бельску мне сказалі, што гэта ўсё асветніцкая палітыка. Якая? А вось такая, што выпускнікі з Польскага педагагічнага ліцэя не могуць справіцца ў школе з рускай мовай, а выпускнікі Беларускага педагагічнага ліцэя спраўляюцца з гэтым добра. Значыць згодна з прыслоўем «свая сарочка заўсёды бліжэй цела» аддзел асветы ў Бельску назначае беларускіх настаўнікаў вучыць рускую мову ў польскіх школах у сваім павеце.

Адносна гэтага можна выясніць, што шмат беларускіх настаўнікаў не вучаць рускую мову ў польскіх школах, а іншыя прадметы.

Хоць усе гэтыя факты могуць палесціць, аднак не задавольваюць. Бо вядома, што Беларускі педагагічны ліцэй паўстаў з мэтай рыхтаваць кваліфікаваныя кадры да беларускіх школ ва ўсім ваяводстве, а не толькі для Бельскага павета.

Другое, гэта не менш важнае пытанне, якое пры гэтым узнікае: педагагічныя ліцэі не рыхтуюць прыдатных да ўсебаковай выдайнай настаўніцкай працы настаўнікаў (выпадак з рускай мовай). На ўсебаковае належнае падрыхтаванне вучня ў школе да яго будучай настаўніцкай працы неабходна звярнуць увагу як у польскіх, так і беларускіх педагагічных ліцэях.

Моцна незразумелым у справе падзелу выпускнікоў Беларускага педагагічнага ліцэя з'яўляецца становішча Ваяводскага аддзела асветы ў Беластоку, бо аказваецца, што адгэтуль прыходзіць загад у Бельск, колькі і ў які павет пасылаць выпускнікоў Беларускага ліцэя. Чаму Ваяводскі аддзел асветы на Бельскі павет прызначае аж толькі, што не ведаюць, што з імі рабіць, а ў іншыя паветы, дзе яны патрэбныя, дзе, можна сказаць, у зародку беларуская асвета, не даюць.

З такім пытаннем я звярнулася цяпер ужо ў аддзел з непольскай мовай навучання Ваяводскага аддзела асветы. Адказ быў такі, што выпускнікі раздзяляюцца на паасобныя паветы згодна з запатрабаваннямі, якія прысылае кожны павет. Значыць, Бельск прысылаў заказ больш, чым фактычна патрабаваў, а Саколка, ці Беласток — павет — менш? А дзе-ж праца гаспадара ваяводства — Ваяводскага аддзела асветы, які без уласнага аналізу падыходзіць да гэтай справы? Дзе роўнамернае і планамернае развіццё беларускіх школ ва ўсіх паветах, дзе жывуць беларусы?

Калі я ўспамінаю прыклад Алеся Храноўскага і шмат іншых падобных, у мяне родзіцца вывад, што Ваяводскі аддзел асветы, а разам з ім і павятовыя аддзелы не сур'ёзна адносяцца да беларускай асветы, не арыентуюцца ў рэальных патрэбах кожнага павета адносна беларускіх школ, не імкнуцца вырашыць справу справядліва, не дапамагаюць развіццю беларускіх школ. А мы дамагаемся і будзем дамагацца сур'ёзнасці, справядлівасці і дапамогі.

Як найхутчэй трэба зацікавіцца беларускімі настаўнікамі, якія атрымалі наказы працы ў польскія школы і перанесці іх з Бельска ў беларускія школы іншых паветаў, ствараючы спрыяльныя ўмовы працы.

ВЕРА ЛЕУЧУК

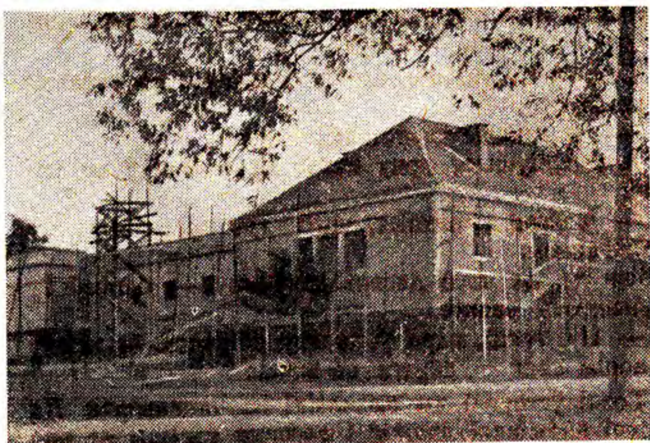
Новы дом культуры ў Гайнаўцы

Хімічнае прадпрыемства ў Гайнаўцы не мела дагэтуль належнага культурнага абсталявання нягледзячы на тое, што з'яўляецца адным з найбольшых прадпрыемстваў Беласточчыны. У выніку ўзятых рабочымі пастулатаў і дзякуючы стараннням дырэкцыі Міністэрства горнай прамысловасці, якому падначалена прадпрыемства, у 1955 г. зацверджана праект пабудовы Дома Культуры, прызначанага прадпрыемству і асігнавана на гэта 3 мільёны злоты. Зараз будаўніцтва Дома Культуры ўжо амаль закончана.

На пачатку некалькі лічб. Апрача сумы 3 мільёнаў зл. прызначаных на пабудову, Міністэрства горнай прамысловасці яшчэ дадаткова прызнала на абсталяванне Дома Культуры 300.000 зл.

Кубатура Дома Культуры складае 8 тысяч м³. З'яўляецца гэта найвялікшай будоўляй у Гайнаўцы. У гэтым Доме будзе змешчана глядзельная зала на 450 месц, бібліятэка, чытальня, маладзёжны клуб, гардэроб для гурткоў мастацкай самадзейнасці, памяшканне для спартсменаў і душы, пакой на спартыўныя прылады, раздзявальня, месца на буфет і г. д. Апрача цэнтральнага ацяплення Дом Культуры будзе забяспечан навейшым вентыляцыйным і кліматызацыйным абсталяваннем. Вакол Дома Культуры будуць пабудаваны тэнісныя корты, пляцоўкі для валейбола, а ў цяньку дрэў столікі, альтанкі і г. д.

У хуткім часе Хімічнае Прадпрыемства і Гайнаўка атрымаюць цудоўны культурны аб'ект.

На здымку: Дом Культуры пабудаваны для працаўнікоў Хімічнага Прадпрыемства ў Гайнаўцы

Тэкст і фота — А. О.

НАД РЭЧКАЙ

За горкай пясчанай, за лесам сасновым,
Дзе ходзяць грамадкай авечкі,
Між буйнай травы, ля алешын зялёных
Праклала свой шлях стужка-рэчка.

Над ёю маркотныя, шэрыя хмары
Праносяцца з шумам суровым
У дні непагоды, а ў сонечным скварах
Плыве пах над буйным мурогам.

У кожную раніцу летняй парою
Тут птушак чуваць спеў прывабны,
А зелень пакрытая буйнай расою
Здаецца ёсць возерам срэбрным.

Бурліцца вадзіца рухліва, няспынна, ё
Нясе лёгкі човен на хвалях,
Над рэчкай часамі сагнецца вярбіна
І сумна галлём памахае.

А рэчка чясе свае воды ўсё далей,
Дзесь скрытай чароўнаю сілай.
І рэчышча нікне, і зыбкія хвалі
У сіняй далі небасхілу.

МІКОЛА КРАСОУСКІ
Кнорозы
пав. Бельск-Падляскі.

У сувязі з месяцам польска-совецкай дружбы, на экранах нашых кінотэатраў будзе дэманстравацца совецкі каляровы мастацкі кінофільм: «Гэтыя з першай групы» рэжысуры М. Каўстозава.

На здымку: І Звіцкая — гераіня кінофільма.

ЦАФ — Фото — ЦВФ

З конкурсу збіральнікаў фальклору

СТУДЭНТ

Гэта было даўнымдаўно. Аднаго разу студэнт ішоў да свае вёскі. У дарозе застала яго ноч і ён ў першай сустрэчнай вёсцы папрасіўся пераначаваць. Гаспадар прыняў яго. Гаспадыня наварыла вячэры, паставіла яе на стол. Гаспадар пасадзіў студэнта за сталом і пачалі вячэраць.

Гаспадар пытае: — Хто ты такі, адкуль ідзеш, што рабіў?

— Я студэнт, вучыўся далёка ў горадзе, а зараз іду дамоў — адказвае студэнт.

Гаспадар зноў пытае: — Ага, калі ты «скубэнт» то чаго-ж цябе там вучылі?

— Усяго вучылі — адказвае студэнт і стараецца хутчэй цягаць ложкаю з міскі.

Гаспадар бачыць, што яму нічога не застанецца, і ён пайшоў на хітрасць. Паказаў на ката і кажа:

— Вось, «скубэнт», калі цябе ўсяго вучылі, дык скажы мне, што гэта такое?

— Кот — адказвае той.

А гаспадар тады ложкаю па ілбу студэнта і кажа: — Гэта «чыстата». А гэта што такое? — пытаецца гаспадар, паказваючы ложкаю на фанара. Студэнт дастаў зноў ложкаю па ілбу, таму, што сказаў «фанар». Гаспадар кажа: — Гэта «светлата». Пытае далей студэнта паказваючы на столь:

— А што гэта?

— Суфіт — адказвае студэнт.

— Не, — кажа гаспадар — гэта «высата». А што вось гэта? — Вада.

Не паспеў і скончыць студэнт, як гаспадар трахнуў яго па галаве і той зваліўся.

— Ну і дурны з цябе «скубэнт». Гэта-ж «благадаць» — сказаў гаспадар падцягваючы міску бліжэй да сябе.

Павячэраўшы пайшлі яны спаць. Для студэнта вельмі балеў лоб, што аж заснуць не мог. Усю ноч думаў, як гэта аддзякаваць гаспадару за такі цёплы прыём.

На другі дзень ранічою, яшчэ да ўсходу сонца, гаспадар запрог коні і паехаў араць. Праз некалькі хвілін устаў студэнт, апрануўся і сабраўся ісці дамоў. У сенях папаўся яму на вочы кот. Студэнт узяў ката абліў яго газаю і падпаліў. Кот па драбіне пабег на гару і падпаліў хату.

А студэнт пайшоў дарогаю. Праходзіць міма гаспадара і кажа:

— Дзякую за вячэру. А ты, гаспадар, паспяшайся, бо чыстата светлату панясла на высату, а ты бяры благадаць і ідзі хату залівачь.

І пайшоў сабе прэч.

запісаў
А. МАЗАЛЕЎСКІ
Хілімоны

Нядаўна наведалі нашу краіну ўкраінскія артысты.

На здымку: украінскія і польскія артысты ў кулуарах Варшаўскай Оперы. Злева направа: Зоя Галайко — артыстка Львоўскага тэатра оперы і балету імя Франкі. Багеслаў Янкоўскі і І Крысінская — салісты Варшаўскай Оперы, Ніна Катлярская — украінская артыстка.

Фото — ЦАФ.

Беларускі – фальклор жыватворчая крыніца балад Адама Міцкевіча

Новагрудчына — чароўная краіна! Сярод бясконцых ніў раскінуліся людскія сядзібы. Срэбнаводны Нёман істужкай уецца між лясістых узгоркаў, пяшчотна абымае квітнеючыя лугі і знікае дзесьці ў цяніс ай дрымучай дуброве. Старыя барадатыя дубы глядзяць па-над Свіцяззю ў даль, успамінаючы даўнія дні.

Новагрудская зямля — зямля дзяцінства вялікага польскага паэта Адама Міцкевіча. Непаўторна сваёй красой яе прырода, цудоўныя песні і казкі беларускага народа былі яго першай паэтычнай школай. Яшчэ на хутары Завоссе, дзе нарадзіўся паэт, чуў ён поўныя журбы, жніўныя песні прыгонных жанчын. Захапляўся байкамі прыгоннага слугі — беларуса Блажэя і задушэўнымі песнямі служанкі Гансеўскай, якія жылі ў доме Міцкевічаў. Пазней, у юнацкія гады, часта вандраваў па роднай Новагрудчыне, па яе кірмашах, дзе прыслухоўваўся да грання жалейкі і гуслярскага звону, бываў на сялянскіх вяселлях, дажынках, хаўтурах, сутыкаўся непасрэдна з жыццём беларускага народа. Гэтае замілаванне і любоў да фальклору добратворна адбілася на развіцці паэтычных здольнасцей Міцкевіча. Народная творчасць беларускага народа ўвайшла ў мастацкую тканіну шматлікіх яго твораў.

Аб сваёй прывязанасці да беларусаў, да іх фальклору гаворыць сам паэт у наступных словах: «З усіх славянскіх народаў беларусы, гэта значыць сяляне Пінскай, часткова Мінскай і Гродзенскай губерань, захавалі найбольшы лік агульнаславянскіх рыс... у іх казках і песнях ёсць усё...».

І вось гэтыя песні і казкі нашага народа сталі невычэрпнай крыніцай балад польскага паэта, у якіх ён выступіў як сапраўдны майстар мас.ацкага слова. Будучы далёка ад сваіх радзімых стар н, улаўліваў чулым слыхам плёскат чыстых, як сляза, свіцязанскіх хваль, бачыў агеньчыкі Новагрудка, улаўліваў шум пахучага чаваром лесу. Яму здавалася, што ён ізноў з Марыляй стаіць ля Свіцязі і захапляюцца легендай старога беларуса - рыбака, які кончыўшы яе, ляніва закідае сваю рыбацкую сетку ў празрыстае возера. Паэтычная фантазія Міцкевіча ўваскрасае ўсё тое, што калісь ён чуў і бачыў, аднаўляе малюнак за малюнкам мясціны, звязаныя з дзяцінствам і юнацкімі гадамі. Гэтыя ўспаміны навяваюць паэту беларускія фальклорныя вобразы і матывы, якія пераўвасабляе яго талент у баладах. З усіх балад Міцкевіча найбольшую цікавасць для нас маюць наступныя: «Свіцязь», «Свіцязянка» і «Рыбка», на якія асабліва моцны ўплыў аказала беларуская вусна-паэтычная творчасць.

Балады «Свіцязь» і «Свіцязянка» цесна звязаны з жывапіснейшым возерам Беларусі — Свіцяззю, аб якім склаў народ многа цікавых апавяданняў. Згодна з гэтымі апавяданнямі на месцы возера быў калісь горад, які праваліўся ў зямлю і на яго месцы ўтварылася возера. Магчыма, што паэт чуў гэтае апавяданне ад старога беларуса - рыбака. Міцкевіч узяў яго як аснову да сваёй балады «Свіцязь». Ён стварае арыгінальную легенду, у якой праз вусны вылаўленай з возера дзяўчыны адкрывае гісторыю колішняга месца Свіцязь. Некалі на гэтым месцы быў слаўны горад, у якім панаваў князь Туган.

ЗБОР ГРЫБОЎ

Аднойчы беларускі князь пайшоў у ваенны паход на дапамогу князю Мендогу. У горадзе засталіся толькі жанчыны. З гэтага скарысталі ворагі, якія напалі на яго. Жанчыны былі не ў сілах перамагчы ворага, і добра ведаючы, што чакае іх паражэнне і небяспека быць абняслаўленымі, звяртаюцца да бога аб заступніцтва. Яны просяць смерці, якую лічаць за лепшае чым няволю. Бог выслухаў жаночыя мальбы і праваліў горад пад зямлю, на месцы якога стварыў возера, а Свіцязянкі ператварыў у цудоўныя кветкі. Матыў перамены людзей у расліны быў шырока вядомы беларускаму фальклору.

Паэт вельмі ўдала выкарыстаў гэты народны матыў і апавяданне аб гібелі горада, каб паказаць вялікі гераізм жанчын, уславіць подзвіг у барацьбе з ворагам у імя глыбокай любві да радзімы.

З баладай «Свіцязянка» звязаны другі народны матыў — матыў ператварэнне дзяўчыны ў русалку.

Русалкі ў адпаведнасці з бытаваўшымі аб іх у той час на Беларусі ўяўленнямі, з'яўляюцца памёршымі перад хрышчэннем душамі маленстваў. Народ у сваіх апавяданнях прадстаўляў іх дарослымі дзяўчатамі з доўгімі распушчанымі косамі, якія жывуць на дне рэк і азёр. У маі месяцы, калі бывае добрая пагода, яны выходзяць на бераг і яшчэ да ўсходу сонца голыя танцуюць у жыце і спяваюць. Русалкі вабяць да сябе хлопцаў, якія па народнаму павер'ю павінны згінуць заласкатаныя да смерці. У баладзе «Свіцязянка» паэт выкарыстоўвае гэтыя народныя павер'і, каб закляйміць нявернасць.

Лясная дзяўчына, якой малады паляўнічы кляўся, што будзе вечна кахаць, ператвараецца ў прывабную русалку і ўсплывае на паверхню возера. Яна вабіць да сябе хлопца, абяцае яму «жвавыя гульні ў водах крыштальных», адпачынак «у мяккай пасцелі між лілій». Хлопец забыў сваю прысягу ў вечным каханні, якую даў лясной дзяўчыне і русалка загублівае яго ў хвалях Свіцязі.

Варта звярнуць увагу на апісанне Міцкевічам усёй прыгожасці жыцця на дне возера, якое было згоднае з фальклорнымі ўяўленнямі аб гэтым жыцці. Дзякуючы своеасаблівай інтэрпрэтацыі гэтых фальклорных уяўленняў, у баладу укладзены глыбокі сэнс. Паэт з вялікай сілай асуджае нявернасць у ўзаемаадносінах паміж мужчынай і жанчынай, якая з'яўляецца ворагам гуманнай маралі.

У наступнай баладзе Міцкевіча, «Рыбцы», маем, узяты з народнай казкі, вобраз жанчыны-рыбкі. Тут ізноў бачым своеасаблівую аўтарскую інтэрпрэтацыю. Тэму для балады бярэ паэт з жыцця. Прыгонную дзяўчыну Крысю спакусіў пан і потым разам з дзіцём пакінуў. Крыся канчае жыццё самагубствам, кідаючыся ў рачныя хвалі. У рацэ ператвараецца ў рыбку. Вечарам выходзіць з ракі каб грудзьмі накарміць пакінутае дзіцё, якое прыносіць да яе верны слуга. Матыў гібелі здраджанай дзяўчыны, якая пакідае малое дзіцё, быў шырока распаўсюджаны ў беларускіх песнях і паданнях.

Паэт у баладзе малюе вялікую любоў маці - тапеліцы да свайго дзіцяці. Аднак гэтая любоў не спыняе тапеліцу ад помсты. Пан і пані выйшлі гуляць да рэчкі і дзяўчына ператварае іх у каменную глыбу. Тут ізноў маем народны матыў акамянення чалавека. Гэты матыў выкарыстаў Міцкевіч у мэтак пакарання крыўдзіцеля - паніча. Такім чынам бачым, з якім майстэрствам здолеў паэт геніяльна асэнсаваць вобразы беларускага фальклору, у якім, як пісаў «ёсць усё...». Увесь сэнс балады ў выкрыцці сацыяльнага прыгнёту ў феадальным грамадстве, абарона зняслаўленай справядлівасці.

Балады «Свіцязь», «Свіцязянка» і «Рыбка» належаць да перыяду «рамантычных шуканняў» (1820—1823 г. г.) Адама Міцкевіча. У той час рамантызм у польскай літаратуры выступіў як новая форма грамадскай барацьбы. Рамантычны перыяд творчай дзейнасці паэта, знайшоў адлюстраванне між іншым і ў яго «Баладах і рамансах» (1822 г), у якіх ён усвядоміў веліч вуснай народнай творчасці. Міцкевіч падпарадкаваў яе сваім высакародным імкненням, якія з такой сілай выказаў у толькі што разгледзеных баладах.

Беларускі фальклор быў вялікай сілай у росце польскага паэта - патрыёта. Прагна прыслухоўваўся Міцкевіч да народнай мудрасці, разуменне якой прывяло паэта да вяршыні творчасці ў 1820—1824 гадах, да стварэння жамчужыны польскай рамантычнай паэзіі — 2 і 4 частак паэмы «Дзяды».

Адам Міцкевіч — гордасць польскага народа. Ён таксама дарагі беларускаму народу —, продкі якога дзяліліся з ім сваімі песнямі, легендамі і казкамі.

Мгр. М. КАНАПАЦКІ

Беларускае народнае мастацтва

Вялікае месца ў Беларускай культуры мінулага належыць народнай мастацкай творчасці.

Нягледзячы на цяжкі сацыяльны і нацыянальны прыгнёт, працоўны беларускі народ стварыў выдатнае мастацтва. Сваю цяжкую працу, падзеі ў сваім жыцці ён апяваў у песні і музыцы. Прылады працы, прадметы хатняга ўжытку і адзенне ўпрыгожваў арнаментам.

Вось сёння на просьбу нашых чытачак — жанчын змяшчаем некалькі арнаментаў, якія могуць паслужыць у якасці ўзору да хатніх вышывак.

Узоры набойкі тканіны

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ

(6)

Мужыцкая жаніцьба

А ў Груні ў той час адбывалася не менш урачыстае прыгатаванне да шлюбу. За шырокімі сталамі сядзелі шматлікія ды ўжо добра падпіўшыя госці.

А Груня ў прыгожай беленькай шлюбнай сукенцы, у чубатым, на некалькі аршын доўгім велені, быццам тая півоня красавалася на пачэсным месцы, за сталом у покуці.

На стале напроціў Груні, не менш яе пышны, аблеплены рознымі птушачкамі ды кветкамі — красаваўся румяна каравай. Пад вокнамі стаяў натоўп людзей, у якім густа віднеліся квяцістыя хусткі жанчын.

Гэтыя цёты спецыяльна прыйшлі сюды, каб паспяваць традыцыйную вясельную песню, каб маладую давесці да слёз. Цёты аж шыі выцягвалі, каб хоць раз зірнуць на маладуху. Вельмі-ж ужо цікаўна як яна выглядае. Раптам з натоўпу раздаўся піскілівы голас. Яго падхапілі другія і ў пакой, дзе сядзелі вясельнікі, уварвалася меладыйная вясельная песня:

Гэй, у гародзі
На папараці
Развіваецца зелле.
Зачынаецца
У нашай Груні
Ужо сёння вяселле.
Чом салавейкі
Не шчэбеталі
Як вясніцу чувалі?
Чом ты, Грунечка,
Не заплакала,
Як цябе сваталі?

Груня пачуўшы гэтую сумную песню, скрывіла губкі. Яе нешта моцна сціснула за сэрца. Грудзі захвалявалі, затраслася кругленькая бародка, а вочы напоўніліся слязмі.

Цёты ўбачыўшы гэта, яшчэ галасней зацягнулі:

Выйшла Грунечка
Маладзенькая
Пад калінаю стала,
Каліну ломіць,
Слёзанькі роніць,
Доленька няшчасная.
Выйшаў да яе
Ойчанька яе.
Чаго, дзіцятка, плачаш?
Я табе даю
Што ў хаці маю,
Доленькі не ўгадаю.

Тут Груня не вытрымала. Ахапіў яе нейкі жаль. Жаль за мінуўшым бесклапотным дзяцінствам, жаль за прыгожымі, неспакойнымі дзявочымі гадамі, жаль за тым усім, што ніколі, ніколі не вернецца.

Яна дрыжачымі рукамі закрыла пабялеўшы твар і, пахіліўшыся на стол, моцна рыдаючы загаласіла.

— Татачка, родненькі, не аддавайце мяне яшчэ замуж, я-ж яго не кахаю, ды і зусім не ведаю, як-жа я з ім буду жыць. Татачка, міленькі, мой, не губі ты мяне маладую.

Сцяпан насупіўшы бровi, падняўся за сталом і сказаў:

— Не гавары глупстваў, дачка.

А выхіліўшыся праз вакно прыкрыкнуў на цётаў:

— А кыш акаянныя, чаго тут раскавыталіся пад вакном.

Бач ты, да чаго давялі дзяўчыну — бурчэў ён зачыняючы вакно.

— Ну, госці, пара ў царкву збірацца — заявіў старшы сват — дарога не малая.

Госці ўставалі ды выходзілі на панадворак. Да Груні падыйшлі дружкі і лагодна ўзяўшы яе пад рукі, павялі да балона.

Працяг будзе.

Беларуская мова ў залах Варшаўскага Універсітэта

«Не пазнаеш зямлі і вясковых людзей.
Не. Не тыя, не тыя яны!».
(Я. Колас).

Даўно беларускія дзеці марылі аб паглыбленні сваіх ведаў, здабытых у сярэдніх школах. Перад вайною маладыя людзі напатыкалі вялікія цяжкасці ў паступленні ў сярэднюю школу. Панская ўлада бокам глядзела на беларускую моладзь, якая хацела вучыцца далей.

Шмат моладзі, якая праяўляла актыўную дзейнасць сярод беларускага насельніцтва, трапляла ў турмы.

Пасля вайны, калі перад усёй нашай моладдзю адкрыта шырокі шлях у жыццё, — як грыбы пасля дажджу адна за другой пачалі адкрывацца беларускія школы.

У час V Сусветнага Фестывалю студэнтаў у Варшаве выпадкова будучы ў «Доме Ксёнжкі» убачыў я, як бельгійскі студэнт з сваёй сяброўкай купляў беларускія кніжкі: Я. Купалы, Я. Коласа і «Мастацтва Беларусі».

Зацікавіўшыся гэтым,

Экзаменацыйная Камісія. (злева) мгр. Вольга Пятроўская, праф. др. Антаніна Яблонская і сакратар ГП БГ-КТ гав. Аляксей Казёл. *Фото — П. Сіповіч*

спытаў я яго па-беларуску, ці купляе так сабе. Адказаў мне: — Купляю для таго, што чытаю і вывучаю гэту мову, і пішу ў беларускую газету, якая выдаецца ў Парыжы. Сказаў мне таксама, што калісьці прасіў ён знаёмага, які пабываў у Совецкім Саюзе, каб прывёз яму кніжкі на беларускай мове, але яго сябра не ведаючы ані беларускай ані рускай мовы купіў толькі рускія кніжкі. Таму ён і хоча купіць сам. У далейшым даведаўся я, што ён вывучае права, бо ў Бельгіі пакуль што няма кафедры беларускай мовы. Цяжка мне было адказаць, што няма яе і ў Польшчы, але дадаў, што хіба будзе. Не давялося доўга чакаць.

Ужо ў гэтым годзе сарганізавана на Варшаўскім Універсітэце кафедру беларускай філалогіі. Некаторым спачатку здавалася, што не будзе кандыдатаў і ахвотных. Атрымалася аднак наадварот — 66 маладых дзяўчат ды юнакоў прыступіла да ўступных экзаменаў.

У памяшканні Варшаўскага Універсітэта магутным рэхам пачулася беларуская мова. Маладыя размаўлялі па-беларуску.

Будучыя студэнты паўтаралі свае веды перад экзаменамі, і некаторыя чыталі творы М. Танка, Я. Коласа ці Змітрука Бядулі.

На дзень перад экзаменамі студэнты, многія з якіх яшчэ толькі першы раз былі ў Варшаве, цікаўна аглядалі прыгожасць сталіцы.

Але настала тая хвіліна, калі трэба было сесці за сталы, і прачытаць тэму: «Ванька» апавяданне Чэхава.

Маладыя занялі месцы, як каму давялося. Хлопцы пасаджаліся разам з дзяўчатамі, а некаторыя дзяўчаты хацелі сесці асобна. Усе з вялікім напружаннем прыступілі да пісьмовага экзамену. Некаторыя нават не забылі ўзяць з сабой кніжкі і слоўнікі але... было забаронена ў час экзамену карыстацца імі.

На здымку: група здаючых у час пісьмовага экзамену. *Фото — П. Сіповіч*

«Ванька» Чэхава, гэта нялёгкая тэма ўлічыўшы яшчэ і той факт, што ў час экзамену кожны мае крыху страху і пры гэтым хвалюецца. Як авалодаць сваімі нервамі, калі ад гэтага экзамену залежыць тое, ці будзе прыняты ва ўстанову, ці трэба будзе вяртацца дамоў. Некаторыя ў час пісьмовага экзамену выходзілі на калідор каб крыху супакоіцца, каб падумаць, як найлепш напісаць.

Калі-б яны — гэтыя маладыя хлопцы і дзяўчаты, раней ведалі, што на экзамене будуць творы Чэхава дык тады пайшло-б, як па масле. У большасці-ж чыталі творы беларускіх пісьменнікаў.

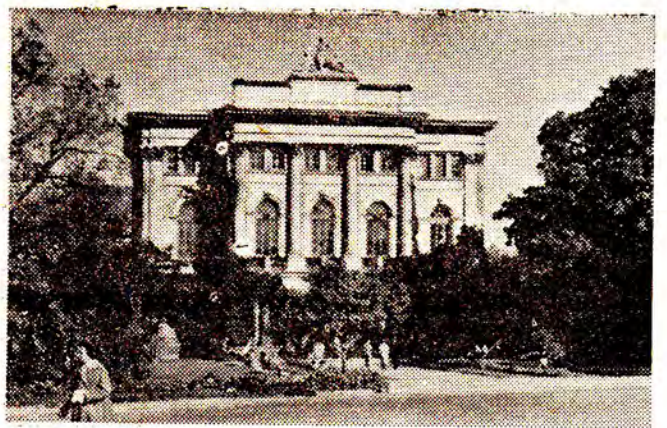
Усе экзамены маюць адно супольнае падабенства — гэта тое, што ніхто не ведае на якую тэму трэба будзе пісаць і аб чым яго спытаюць на вусным.

Так ужо здараецца, што ў апошнюю хвіліну маладыя са страху ці іншых прычын не прыдуць на экзамен. Так было і цяпер. 12 кандыдатаў не прыехала.

Агульная колькасць накіраваных заяў аб прыём на беларускую філалогію складае лік 78. Да экзаменаў прыступіла 66 асоб.

У выніку экзаменаў па беларускую філалогію прынята 19 чалавек, у тым 15 асоб з Беласточчыны.

ПЯТРО СІПОВІЧ

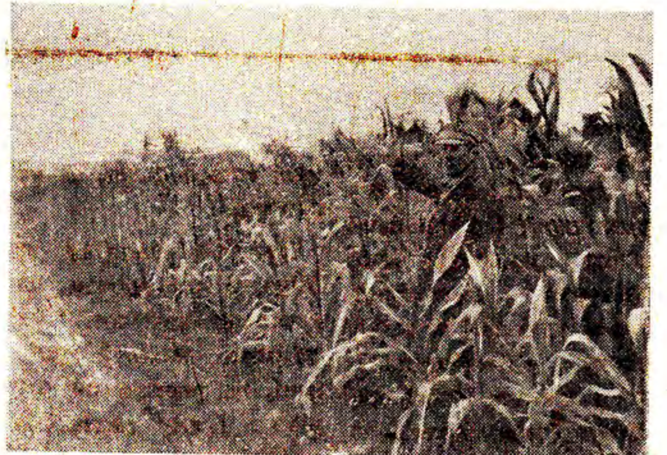
На здымку: бібліятэка Варшаўскага Універсітэта з якой будуць карыстаць студэнты з беларускай філалогіі. *Фото — П. Сіповіч*

Новы адрас рэдакцыі „Нівы"

Паведамляем нашых чытачоў, што рэдакцыя „Ніва" — 26. IX. г. г. перанеслася ў новае памяшканне — Беласток, вул. Маніфесту Ліпцовага 25 тэл. 25-89.

Каб такіх як найбольш

Пра Міхася Субету з Гуран, Сакольскага павета, вядома ўжо даўно як пра перадавога гаспадара. Бо і падаткі, і дзяржаўныя абавязкі ён заўжды выконвае своечасова і ўзорна. Важным фактам у гаспадаранні Субеты з'яўляецца тое, што да старых металаў гаспадарання ён сістэматычна ўводзіць новыя метады, якія даюць гарантыю ў павышэнні прадукцыйнасці яго гаспадаркі. І так, напрыклад, у гэтым годзе ўпершыню пасеяў 0,30 га. кукурузы і хаця многія пасмейваліся з Субеты, што на пясчанай глебе нічога не вырасце, аднак як на злосць кукуруза парасла ў звыш два метры вышыні, багата пачаткамі і лістатою.

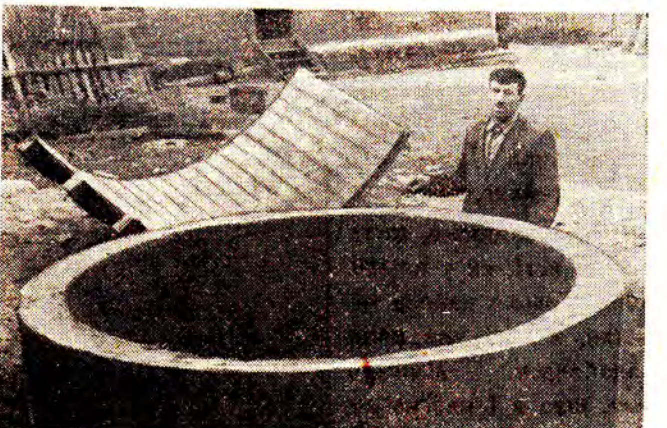
На здымку: Міхась Субета ў вырашчанай кукурузе.

— Што мне тут рабіць з так прыгожай кукурузай — разважаў Субета.

Кніжкі і парады Павятовага Праўлення сельскай гаспадаркі аказалі для Субеты вяліку дапамогу — трэба пабудаваць сіласную яму.

Купіў Субета 10 мяшкоў цэменту, выкапаў на панадворку вялікую яму, пазычыў у ПОМ-е ашалёўку і паслухаўшы парады павятовага агранома, пачаў будаваць сіласну яму. Зараз пабудова сіласнай ямы ўжо закончана, змяшчаецца ў ёй ужо шмат сіласу, узімку для свіней і кароў будзе запэўнены багаты вітамінамі корм.

Сіласна яма Субеты з'яўляецца адной з першых не толькі ў Сакольскім павеце але таксама і ў ваяводстве (сярод індывідуальных гаспадароў). Сёння на панадворак Субеты заглядвае шмат цікавячыхся, якія заахвочаны прыкладам на наступны год напэўна і пасеюць кукурузу, і пачнуць будаваць сіласныя ямы.

На здымку: Міхась Субета ля пабудаванай ім сіласнай ямы.

Тэкст і фото — А. О.

Дзеля вывучэння роднай мовы

Ва ўмовах Народнай Польшчы могуць свабодна развівацца ўсе нацыянальныя меншасці ў тым ліку і беларусы. З кожным годам усё больш арганізуецца новых беларускіх школ, у польскіх школах, якія існуюць у мясцовасцях у большасці заселеных беларусамі ўводзіцца беларуская мова, як прадмет.

З каштоўнай ініцыятывай выступіла кіраўніцтва пачатковай школы ў Алексічах, Бельскага павета. У гэтай школе ад 1 верасня г. г. распачата навучанне беларускай мовы ў I, II, III і IV класах.

Вучні вельмі задаволены тым, што ў школе могуць размаўляць «па-свойму». Навучанне роднай мовы ў школе будзе садзейнічаць палепшэнню вынікаў у вучобе.

(кв)

САРДЭЧНАЯ ПАДЗЯКА

У Педагагічны ліцэй у Бельску, штомесяц прыязджаюць артысты з Варшаўскай філармоніі: Г. Аточка, А. Гурская, Л. Сімон і інш.

Дзякуючы іх канцэртам вучні нашае школы шырэй азнаёмліваюцца з творчасцю вялікіх кампазітараў, як: Манюшкі, Моцарта, Чайкоўскага, Баха.

Такія канцэрты сярод вучняў нашай школы карыстаюцца вялікай папулярнасцю і заўсёды заканчваюцца ўручэннем для артыстаў букетаў кветак.

Моладзь Педагагічнага ліцэя ў Бельску складае сардэчную падзяку артыстам Варшаўскай філармоніі за старанную падрыхтоўку канцэртаў.

(с. к.)

Беларускія сярэднія школы — кузня беларускай інтэлігенцыі

Агульная колькасць выпускнікоў беларускіх сярэдніх школ у 1955—1956 навучальным годзе складае лік 111 чалавек.

З гэтага: 47 выйшла з Беларускага Агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску, 29 з Беларускага Педагагічнага ліцэя ў Бельску, 18 з Беларускага ліцэя выхавацельніц дзіцячых садоў у Бельску, 17 з Беларускага Агульнаадукацыйнага ліцэя ў Гайнаўцы.

Шмат выпускнікоў, пераважна з Педагагічнага ліцэя і ліцэя выхавацельніц дзіцячых садоў, занялі пасады згодна з сваёй прафесіянальнай адукацыяй. Шмат іншых, большасці, з агульнаадукацыйных ліцэяў працягваюць вучобу ў вышэйшых навучальных установах. Некаторыя вывучаюць беларускую мову на Варшаўскім Універсітэце.

В. Л.

Я два гады таму назад закончыў філасофскі факультэт на Варшаўскім Універсітэце. Зараз я стаў жыхарам сталіцы і працую журналістам у агенцтве друку. Штодзень чытаю Купалу і Коласа і гэтакім чынам не забываю роднай мовы. Я вельмі хацеў-бы карэспандаваць з такім сябром ці сяброўкай, якіх цікавяць праблемы літаратуры і палітыкі. Пішыце па адрасу:

ЯНКА ЛЕНАРТОВІЧ
Варшава 12
вул. Непадлегласці 145/4.

Увага! Арганізуем танцавальны кружок

Падаем да ведама, што пры мастацкім беларускім калектыве Беларускага грамадска - культурнага таварыства арганізуецца танцавальны (балетны) кружок. Усіх ахвотных просім запісвацца.

Запісы прымае Галоўнае Праўленне БГ-КТ у Беластоку вул. Маніфесту Ліпцовага 25, кожны дзень ад гадзіны 8—16.

Не меўшыя магчымасці, п[illegible] прычыне працы запісацца [illegible] гэтых гадзінах, могуць з[illegible] біць гэта ў сераду і пятні[illegible] ў гадзінах ад 17.30 — 20[illegible] падчас рэпетыцый хору, а[illegible] паведаміць Галоўнае Пра[illegible]ленне пісьмова, падаючы пр[illegible] гэтым адрас месца пражывання.

(вл)

Каровін характар

Нічога ў гэтым няма спецыяльнага, што я вырашыў наведаць кароў.

Кароўка наша кармілецька і калі карова добрасумленная, яна дэ малака вады не дабаўляе, смятану з кіслым малаком не мяшае і моркаўным сокам масла не падфарбоўвае.

Спачатку купіў я кніжку Каляноўскага «Жывёлагадоўля» і шмат карыснага там знайшоў. Напрыклад, карова Бата з вёскі Ліпава, Жывецкага павета, дае па 6.014 кілаграмаў малака ў год, якое мае 5 прац. тлушчу. Карова Сібіла, уласнасць грамадзяніна Кользы з Клодска, дае па 9.000 кілаграмаў у год малака, — гэта не карова, а папросту малочны водаправод. Калі-б мець такую парку кароў, то і не трэба было-б працаваць, яна і пракарміла-б, і адзела-б, і... тытуньчык прынясла-б.

Для будучых кароў падрыхтаваў я месца ў другой палавіне сваёй хаты, жолабы там паставіў, драбінкі для сена прымацаваў і фіранкі на вокнах павешаў каб культурна выглядала. Потым уваткнуў я нос у кніжку «Жывёлагадоўля» і чытаю: «ногі павінны быць правільна пастаўлены і капыты павінны быць правільнай формы. Малочная карова павінна мець жаноцкі выгляд, ёмістае вымя і адпаведны склад цела».

Такім чынам у гэтай кніжцы карова падобна на жанчыну так, што я цалкам заблытаўся — што выбраць!?

У кірмашовы дзень пайшоў я купляць кармілецьку. Пакруціўся я каля адной брунеткі, гаспадар вельмі мне ўмаўляў купіць яе ну і аказалася, морда ў яе была не жаноцкая, злая, падобна на маю цешчу.

Другая, шатэнка, мела крывыя ногі, як у нашай папіхі. Трэцяя карова — рыжая, вельмі для мяне спадабалася. Мабыць таму, што я і наогул да рыжых не абыякавы. А да таго яшчэ гэта рыжая была жаноцкая, падымала морду і выцягвала губы быццам да пацалунку.

Чытаў я ў кніжцы што век каровы можна даведацца па зубах. Палічыў ёй зубы ды кажу гаспадару:

— Карова ў шлюбным узросце, 16 год мае.

Гаспадар пакрыўдзіўся, паклікаў ветэрынара, той паглядзеў на зубы і акрэсліў век у два гады і 9 мес. Уцешыўся я, што кароўка маладая і заплаціў не таргуючыся.

З усяе вуліцы прыходзілі да мяне суседзі глядзець карову, кожны хваліў. Потым прыйшоў нейкі каровін спецыяліст, агледзеў карову ды кажа:

— Цудоўная кароўка, толькі яна ганяецца.

— Памыляецеся, шаноўны грамадзянін, — адказваю я — ні за кім яна не ганяецца, карова спакойная, як мая бабуля.

Спецыяліст здзіўлена паглядзеў на мяне і парадзіў:

— Да быка яе завядзі калі гэтага слова не разумееш.

Завёў я кароўку да быка, а яна адразу кактэтнічаць пачынае. Бык таксама пакінуў траву есці, на рыжую пазірае, відаць, і яму масць спадабалася.

Цяпер я ўжо ведаю, што карова мае свой характар.

Напрыклад у суседа ні за што не палпусціць гаспадара, калі ад яго гарэлкай патыхае. Да чаго-ж разумная жывёліна, уцямляе, што п'яны чалавек да жывёліны падобны.

Дзядзька Лявонь

Прыпеўкі з-пад малатарні

ПАВЕТ:
Грамадзяне, калі ласка,
Чым хутчэй хто можа
Выконвайце абавязкі,
Адстаўляйце збожжа!
ГРАМАДЗЯНЕ:
Ведаем мы гэта самі
Ды стараемся аддаць,
Не парадзім мы-ж цапамі,
Просім малатарняў даць.
I ВЕСКА:
Прывезлі дзве малатарні,
Паставілі за сялом.
Хоць вазьмі круці сячкарняй
Бо маторы ладзіць ГОМ.
II ВЕСКА:
Пачаліся абмалоты,
Усе мы зварухнуліся.
Тры машыны, адзін мотар
І у ім штось сапсулася.
МАШЫНІСТ:
Было-бы ўсё ў парадку
Сам-бы нарамантаваў,
Але ГОМ свае пячаткі
На матор папрыкладаў.
Каб хацеў з рукой не ўлезу
Хоць і маю рацыю.
Пасадзіў ГОМ на жалезе
Сваю бюракрацыю.
БАБЫ:
Машыніст пры тэлефоне
На механіка крычыць.
Сядзіць ужо тры дні, звоніць,
А нам трэба-ж малаціць.

КОРАНЬ

ЛЁН

Словы М. Карпенка Муз. А. Дзешавога

Разаслаўся лён высокі
Каля Нёмана-ракі,
Кучаравы, сінявокі
І бязмежны, як блакіт. } 2 р.

Урачысты цёмны ранак
Мые росамі палі,
Залаты ўсход старанна
Лён праменнямі абліў. } 2 р.

Я стаю бадзёры, шчасны,
Грае радасць на душы.
Расквітае лён калгасны, —
Паглядзі, якая шыр! } 2 р.

Карысць з пчолаў

— Трахім! Як твой пчальнік? Маеш карысць?

— О, яшчэ якую!

— Ці шмат мёду было?!

— Мёду то не, але пчолы разоў з пяць пакусалі цешчу, дык цяпер, брат, маю хату за вярсту абыходзіць.

Нашыя дзеці

— Пятрусь, хочаш пабачыць, якога табе бусел прынёс браціка? — кажа ўзрадаваны бацька да свайго 5-гадовага сынка.

— Не, татка, я хацеў-бы пабачыць бусла... (б)

У школе

— Калі ты нарадзіўся?

— Я зусім не нарадзіўся, бо ў мяне мачаха.

Перасцярога

Возчык: — Ці пані мае ўстаўныя зубы?

Дама: (абураная) — А вам якая справа!

Возчык: — Я не з цікавасці. Але на нашых дарогах гэтулькі ўхабін, што калі зубы сядзяць слаба, то лепш іх схаваць у торбачку.

Прыказкі і прымаўкі

Абы балота, чэрці будуць.
На барадзе цякло, а ў році не было.
Святая Варвара ночы ўварвала.
Баба качаргу прадала, і то барыш папіла.
Басня з камара, вырасце на вала.

У бюро замежных пашпартаў

Дзеля таго, што ў першу чаргу пускаюць паехаць на пабачанне за граніцу самых блізкіх сваякоў, падыходзіць да ваконца адзін з кліентаў і просіць каб яму аформілі дазвол у першую чаргу.

Прыгожая паненка, якая абслугоўвае ваконца, пытае яго:

— Ці Варфаламей Іж, да якога вы хочаце ехаць, блізкі вам сваяк?

— Блізкі, — адказаў той — бо дзядзька майго бацькі меў бабку цёткі майго дзеда, якая пайшла замуж за брата сястры мае маткі і мела першага сына, таго Варфаламея, да якога я хачу паехаць на пабачанне, бо калі ён нарадзіўся дык мяне яшчэ не было на свеце.

Яна не разумее

— Не разумею, як ты можаш выходзіць замуж за кульгавага?

— Ну, дык што! Ён-жа толькі тады кульгае, калі ходзіць.

Адказ на вялікі літаратурны конкурс „Пазнаем пісьменнікаў Беларусі"

Былі змешчаны здымкі наступных пісьменнікаў: Янка Купала, Якуб Колас, Максім Танк, Цётка, Францішак Багушэвіч, Вінцук Дунін-Марцінкевіч, Кандрат Крапіва, Максім Багдановіч, Пятрусь Броўка, Аркадзь Куляшоў. Паміж удзельнікаў конкурсу разыграна каштоўныя ўзнагароды, якія атрымалі:

Мікола Юнкевіч — Беласток — фотаапарат.

Алесь Мазалеўскі — Хілімоны, Дамброўскі павет — ручны гадзіннік.

Ілья Бернат — Бельск — будзільнік.

Рыгор Лаўровіч — Вроцлаў — скураны партфель.

Рэня Пашкоўская — Гданьск — дамскі несэсэр.

Георгі Сіроцкі — Падрэчаны, Гайнаўскі павет — кніжка.

Мікола Красоўскі — Кнаразы, Бельскі павет — кніжка.

Сяргей Філіпюк — Паўлы, Бельскі павет — кніжка.

Алесь Лукашук — Сталіногруд — кніжка.

Зіна Багнюк — Багнюкі, пав. Беласток — кніжка.

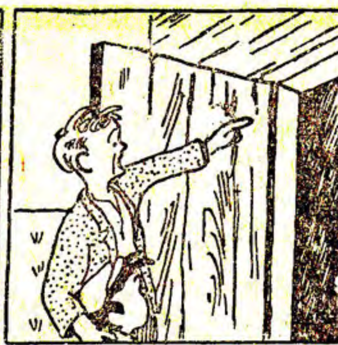
Янка Нікіцюк — Мокра, пав. Бельск — кніжка.

Узнагароды будуць высланы поштай. (в)

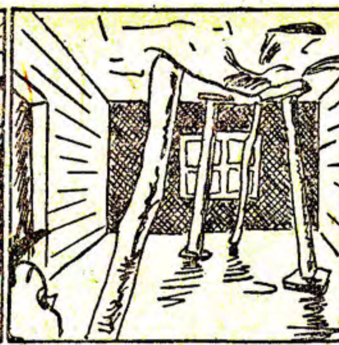
АГАФОН АБРОТКА Ў ЦІЛЬВІЧАХ

Идзе Абротка ў Цільвічы.
— Агафон! — Аўсейчык кліча:
— Хадзі браток да мяне,
Паглядзі, як мы жывем.

Ідуць дарогай і гавораць.
Вось і хата на падпорах.
Адчыніў Аўсейчык дзверы,
Агафон вачам не верыць.

На стаўбах чуць вісіць полап,
Агафончык схіліў голаў.
Кажа: — Тута жыць-жа страх —!
Можа заваліцца дах...

Прыйшоў Цупрык, Курылёнак,
— І мы жывем у гэтым доме,
Дрэнны, ужо стары чварак,
Можа быць з ім абы як...

Агафон: — Я памагу.
І пайшоў да ПЗУ.
Валіць у стол кулаком:
— „ЗАБЯСПЕЧЦЕ людзям ДОМ!!!

Орган Беларускага грамадска - культурнага Таварыства ў Польшчы. Адрас рэдакцыі: гор. Беласток, вул. Маніфесту Ліпцовага 25, тэл. 25-89. Умовы падпіскі: на 6 месяцаў — 15 зл. 60 гр., на 3 месяцы — 7 зл. 80 гр. Падпіску прымаюць усе паштовыя ўстановы і пісьманосцы. Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku.
Падпіска заграніцу складае: за квартал 10,15 зл., паўгода 20,30 зл., за год 40,60 зл.
Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку Т-7-1868